

ОТЧЕТ

ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА НАЦИОНАЛНАТА СТАТИСТИЧЕСКА ПРОГРАМА И ЗА ДЕЙНОСТТА НА НАЦИОНАЛНИЯ СТАТИСТИЧЕСКИ ИНСТИТУТ ПРЕЗ 2019 ГОДИНА

**Приет от Министерски съвет с Решение № 19 от 17.01.2020 г.,
обн., ДВ, бр. 6 от 21.01.2020 г.**

СОФИЯ, 2019

СЪДЪРЖАНИЕ

СПИСЪК НА БЪЛГАРСКИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ	3
СПИСЪК НА АНГЛИЙСКИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ	4
ВЪВЕДЕНИЕ	5
ОСНОВНИ СЪБИТИЯ ПРЕЗ 2019 ГОДИНА	6
1. ЗА ПЪРВИ ПЪТ ПРЕЗ 2019 ГОДИНА	8
2. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ХОРИЗОНТАЛНИТЕ ПРИОРИТЕТИ ОТ СТРАТЕГИЯТА ЗА РАЗВИТИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА СТАТИСТИЧЕСКА СИСТЕМА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ, 2013 - 2017 Г., ИЗМЕНЕНА ЧРЕЗ УДЪЛЖАВАНЕ ДО 2020 ГОДИНА	9
2.1. Осигуряване на обективна, навременна и надеждна статистическа информация за икономическото, социалното и демографското развитие и за околната среда на национално и регионално равнище.....	9
2.2. Въвеждане на нови източници на данни и средства за усъвършенстване на производството и повишаване на качеството на статистическите продукти и услуги	11
2.3. Повишаване на професионалния и организационния капацитет на НСИ и на органите на статистиката.....	13
2.4. Внедряване на иновативни и ефективни информационни и комуникационни технологии и е-услуги	23
2.5. Хармонизиране на събираните данни и приемане на общи стандарти за качество на данните, което ще даде възможност за свързване на различни бизнес, социални и макроикономически статистики, ще повиши още повече стойността на събраната информация и ще разшири нейното използване	24
3. ОТЧЕТ ПО ТЕМАТИЧНИ ОБЛАСТИ	25
3.1. Демографска и социална статистика.....	25
3.2. Макроикономическа статистика.....	31
3.3. Бизнес статистика	33
3.4. Статистика на селското, горското и рибното стопанство	40
3.5. Многоотраслова статистика.....	40
3.6. Информационни и комуникационни технологии, статистическа инфраструктура и други дейности	43
4. РЕСУРСНО ОСИГУРЯВАНЕ	49
5. ВЪТРЕШЕН ОДИТ И АДМИНИСТРАТИВЕН КОНТРОЛ	50
Приложение 1. Справка за бюджета на НСИ за 2019 година	54
Приложение 2. Организационна схема на НСИ.....	56

СПИСЪК НА БЪЛГАРСКИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АВ	Агенция по вписванията
АМ	Агенция „Митници“
АСП	Агенция за социално подпомагане
БВП	брутен вътрешен продукт
БНД	брутен национален доход
ВКБООН	Върховен комисариат на ООН за бежанците
ГИС	географски информационни системи
ДАЗД	Държавна агенция за закрила на детето
ЕИСПШ	Единна информационна система за противодействие на престъпността
ЕК	Европейска комисия
ЕКАТТЕ	Единен класификатор на административно-териториалните и териториалните единици
ЕКСТРАСТАТ	Информационна система за извънобщностна търговия
ЕО	Европейска общност
ЕС	Европейски съюз
ЕСС	Европейска статистическа система
ЕСТИ	Единна система за туристическа информация
ЕЦБ	Европейска централна банка
ЗВО	звено „Вътрешен одит“
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИАРА	Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури
ИКТ	информационни и комуникационни технологии
ИНТРАСТАТ	Информационна система за вътреобщностна търговия
ИПА	Институт по публична администрация
ИС	информационна система
ИСАС	Информационна система за агростатистика
ИЗСС	Информационна земеделска счетоводна система
ИСБС	Информационна система „Бизнес статистика“
ИСКБС	Информационна система „Краткосрочна бизнес статистика“
ИЦЖОС	индекси на цените на жилища, обитавани от техните собственици
КБС	краткосрочна бизнес статистика
КИД	Класификация на икономическите дейности
КПИД	Класификация на продуктите по икономическа дейност
МЗ	Министерство на здравеопазването
МЗХГ	Министерство на земеделието, храните и горите
МКПСЦ	Международна класификация на престъпленията за статистически цели
МОН	Министерство на образованието и науката
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МС	Министерски съвет
МСП	малки и средни предприятия
МТИТС	Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията
МФ	Министерство на финансите
НАП	Национална агенция за приходите
НЕС	Научно-експертен съвет
НЗОК	Национална здравноосигурителна каса
НИРД	научноизследователска и развойна дейности
НОИ	Национален осигурителен институт
НРНМ	Национален регистър на населените места
НСИ	Национален статистически институт
НСП	Национална статистическа програма
НСС	Национална статистическа система
ОИСР	Организация за икономическо сътрудничество и развитие
ООН	Организация на обединените нации
ОП	оперативна програма
ППС	паритети на покупателната способност

РГ	работна група
ПРОДКОМ	Наблюдение на производството и продажбите на промишлените продукти
ПРОДПРОМ	Национална номенклатура на промишлената продукция
РЗВО	ръководител на звено „Вътрешен одит“
РСЕ	Регистър на статистическите единици
СБС	структурна бизнес статистика
СУК	Система за управление на качеството
СУСИ	Система за управление на сигурността на информацията
СФУК	Системи за финансово управление и контрол
ТСБ	териториално статистическо бюро
УНСС	Университет за национално и световно стопанство
ХИПЦ	хармонизиран индекс на потребителските цени
ХЧО	хибриден частен облак
ЦАИС	Централна автоматизирана информационна система
ЦКП	Централна комисия по преброяването
ЦУ	Централно управление

СПИСЪК НА АНГЛИЙСКИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

ESTP	European Statistical Training Programme
GSBPM	Generic Statistical Business Process Model
IFS	Integrated Farm Statistics
FATS	Foreign Affiliates Trade Statistics
FRIBS	Framework Regulation Integrating Business Statistics
NST	Standard goods classification for transport statistics
SDMX	Statistical Data and Metadata Exchange
VAT	Value Added Tax
VIIES	VAT Information Exchange System

ВЪВЕДЕНИЕ

Отчетът за изпълнението на Националната статистическа програма и за дейността на Националния статистически институт през 2019 г. е разработен в съответствие с чл. 9, т. 6 на Закона за статистиката.

Отчетът е структуриран в пет раздела и представя изпълнението на задачите от Националната статистическа програма и дейността на НСИ и другите органи на статистиката през 2019 година.

В първия раздел е отделено специално внимание на проведените за първи път изследвания и дейности през 2019 година.

Вторият раздел описва постигнатите резултати по изпълнението на хоризонталните приоритети, заложи в Стратегията за развитие на Националната статистическа система на Република България, 2013 - 2017 г., изменена чрез удължаване до 2020 година. Специално внимание е отделено на първото Българско председателство на Съвета на Европейския съюз в областта на статистиката като дейности и постижения.

Третият раздел представя изпълнението на дейностите по производството на статистическа информация в отделните тематични области - демографска и социална статистика, макроикономическа статистика, бизнес статистика, статистика на селското, горското и рибното стопанство, многоотраслова статистика, информационни технологии, статистическа инфраструктура и други дейности.

В четвъртия раздел е представено ресурсното осигуряване за изпълнението на дейността на НСИ през 2019 година.

Петият раздел представя изпълнените одитни ангажименти на звено „Вътрешен одит“ и извършените дейности от Инспектората и финансовия контролор през 2019 година.

ОСНОВНИ СЪБИТИЯ ПРЕЗ 2019 ГОДИНА

- **НСИ е първата българска държавна институция, приета за член на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР).** НСИ като институция стана асоцииран член на Комитета по статистика и политики в областта на статистиката и има равни права в процеса на вземане на решения за държавите - членки на ОИСР. България участва в 10 различни комитета и в 12 инструмента на ОИСР.
- **Подготовка за 18-ото преброяване на населението и жилищния фонд в Република България** - на 21 февруари 2019 г. Народното събрание прие Закона за преброяване на населението и жилищния фонд в Република България през 2021 година (обн., ДВ, бр. 20 от 8.03.2019 година).

НСИ разработи Програма на преброяването, приета от МС на 27 ноември 2019 година. При подготовката ѝ са взети предвид изискванията на европейското и националното законодателство в областта на преброяванията, както и препоръките на Конференцията на европейските статистики и Статистическата комисия на ООН.

Със заповед на министър-председателя беше назначена Централна комисия по преброяването. Комисията проведе първото си заседание на 3 юни 2019 г., на което обсъди Правилника за дейността на ЦКП, Програмата на Преброяване 2021 и други организационни въпроси.

През 2019 г. НСИ осъществи и следните дейности, свързани с организацията и подготовката на преброяването:

- ✓ утвърдени са визуална идентичност и лого на преброяването;
- ✓ разработен е и е внедрен интернет сайт на преброяването;
- ✓ разработени са инструментариум и инструкции за приложение за пробното, същинското и контролните преброявания;
- ✓ избрани и съгласувани са населените места, в които ще се проведе пробното преброяване;
- ✓ закупени са софтуерни лицензи за информационното осигуряване на преброяването.

- **Подготовка и организация на 3-тото преброяване на земеделските стопанства в Република България през 2020 г. съгласно изискванията на ЕС** - приет е Закон за преброяване на земеделските стопанства в Р България през 2020 година (обн., ДВ, бр. 22 от 15.03.2019 г.). МЗХГ разработи Програма на преброяването на земеделските стопанства през 2020 година. Проведено е пробно преброяване на земеделските стопанства.

- НСИ завърши успешно процеса по сертифициране по отношение на рамката за информационната сигурност на Евростат за обмен на микроданни в областта на международната търговия със стоки между държавите - членки на Евростат. Понастоящем 12 държави членки успешно са приключили процедурата по сертифициране, между които е и България.

- НСИ извърши вътрешни одити за изпълнението на изискванията на стандарт БДС EN ISO/IEC 27001 и надзорен одит за потвърждаване на сертификата на НСИ за информационна сигурност. През 2020 г. НСИ ще извърши **интегриране на СУСИ по стандарт БДС EN ISO/IEC 27001 и СУК по стандарт БДС EN ISO/IEC 9001.**

- Информационна система за мониторинг на европейски и национални стратегии и регионална политика (**ИС „Мониторстат“**) влезе в редовна експлоатация, което я превръща във втория по големина комуникационен канал на НСИ за разпространение на информация, след ИС ИНФОСТАТ, но и в национална платформа за мониторинг и проследяване на ключови стратегически документи (стратегии) от национално и международно значение като - Целите за устойчиво развитие 2030 на ООН, Европа

2020, Национална програма за развитие: България 2020, Оперативните програми от програмен период 2014 - 2020 г., Регионалните планове за развитие и други.

- Подписани са споразумения за сътрудничество в областта на статистиката с Националното статистическо бюро на Република Молдова и с Палестинското централно бюро по статистика.
- През 2019 г. НСИ проведе обучения за млади специалисти от страните от Балканския регион и от група „Изток“ - **статистическите служби на Армения, Азербайджан, Беларус, Грузия, Република Молдова и Украйна и за служители от статистическите служби на Албания, Босна и Херцеговина, Косово, Република Северна Македония, Сърбия и Черна гора.**
- **НСИ осъществи редица инициативи, насочени към повишаване на интереса към статистиката и на статистическата култура на потребителите, по-специално на учениците от средното училище и студентите:**
 - ✓ организира и проведе в България **втората Европейска олимпиада по статистика за ученици**, която приключи през май 2019 година;
 - ✓ проведе обучения на учители, които ще бъдат ментори на отбори в **третата Европейска олимпиада по статистика за ученици през 2020 година;**
 - ✓ през 2019 г. НСИ за първи път организира и проведе **Международен конкурс за статистически плакат**. Отборът от ученици от столичното 56-о СУ „Проф. Константин Иречек“ спечели второ място в конкуренция с ученици и студенти от 35 страни от целия свят.

1. ЗА ПЪРВИ ПЪТ ПРЕЗ 2019 ГОДИНА

През 2019 г. НСИ:

- внедри ИС „Мониторстат“, с което осигури възможност за мониторинг на индикаторите за резултат по всички оперативни програми за програмния период 2014 - 2020 г., на хоризонтални стратегически документи, национални и международни програми и политики;
- се сертифицира по отношение на рамката за информационната сигурност на Евростат за обмен на микроданни;
- изготви и предостави на Евростат регионални данни за иновациите на равнище райони за планиране (NUTS 2);
- започна да извършва ежемесечна съпоставка и анализ на декларираните данни за пристиганията и изпращанията на стоки с данни, декларирани по системата „Фискален контрол“ по основни сектори и групи стоки;
- подготви и изпрати в Евростат доклад за качество на данните по Системата на здравни сметки в изпълнение на Регламент (ЕО) № 1338/2008;
- разработи и внедри нов модул „Детски ясли“ към разработеното уеббазирано приложение „Лечебни заведения“;
- разработи и представи на Евростат допълнителни таблици: „Финансови сметки (операции) по насрещни институционални сектори, неконсолидирани“ и „Баланси на финансовите активи и пасиви (наличности) по насрещни институционални сектори, неконсолидирани“, както и методология към тях за 2017 и 2018 г. съгласно Регламент 549/2013;
- докладва резултати от новото статистическо изследване „Регистър на вноса на суров нефт“ в изпълнение на Регламент (ЕО) № 1099/2008;
- изготви и изпрати доклади за качеството на данните за цените на природния газ и електроенергията за битови и крайни небитови клиенти за 2017 и 2018 г. съгласно Регламент (ЕС) 2016/1952;
- предостави на Евростат експериментални данни на национално равнище относно обхвата и състоянието на сметки за екосистемите във физическо изражение, представени в таблици с промените в екосистемните активи и карти с тяхното покритие и изменение във времето;
- внедри специалния стандарт за обмен на данни и метаданни (SDMX) в областта на хармонизирания индекс на потребителските цени;
- разработи общ лиценз за използване на статистическата информация, произвеждана и разпространявана от НСИ;
- организира и проведе Международен конкурс за статистически плакат за ученици и студенти.

2. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ХОРИЗОНТАЛНИТЕ ПРИОРИТЕТИ ОТ СТРАТЕГИЯТА ЗА РАЗВИТИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА СТАТИСТИЧЕСКА СИСТЕМА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ, 2013 - 2017 Г., ИЗМЕНЕНА ЧРЕЗ УДЪЛЖАВАНЕ ДО 2020 ГОДИНА

Основно направление в дейността на НСИ през 2019 г. беше реализирането на хоризонталните и специфичните приоритети от Стратегията за развитие на НСС на Република България до 2020 година.

2.1. Осигуряване на обективна, навременна и надеждна статистическа информация за икономическото, социалното и демографското развитие и за околната среда на национално и регионално равнище

Приоритет 1.1. Осигуряване на статистически показатели за разработване, наблюдение и оценка на европейски, национални и регионални политики

През 2019 г. бяха разработени и предоставени статистически данни за наблюдение и оценка на национални стратегии с тематичен обхват на данните от всички статистически области. Осигуряването на статистически показатели, разработването на нови, както и актуализацията на съществуващите показатели са приоритетни дейности поради нарастващите потребности от комплексна и многоаспектна статистическа информация за целите на разработването, мониторинга и оценката на политики и програми на национално и регионално равнище. Постигнато е ефективно сътрудничество между НСИ и компетентните институции на национално ниво.

НСИ внедри Информационна система „Мониторстат“ - централизирана, уеб-базирана, двуезична система, която предоставя достъп до индикатори и метаданни от статистически изследвания за национални, европейски и международни стратегии и програми.

През 2019 г. продължи работата по предоставянето на показателите, включени в таблото за установяване на макроикономически дисбаланси. Показателите са част от пакета, съдържащ шест правни акта (пет регламента и една директива) за засилване на икономическото управление в ЕС.

След съгласуване с Националния координатор на ЕСС за България са депозирани изискваните информационни продукти и съпътстващи документи към базата данни на Норвежкия център за изследователски данни (Берген, Норвегия) - администратор на синхронизираната база данни на Европейската научна инфраструктура ESS-ERIC.

Завърши обработката на данните от Европейското социално изследване, подготовка на изходни файлове и изготвяне на съпътстваща документация съгласно споразумение между МОН и НСИ.

Приоритет 1.2. Актуализиране на съществуващите и разработване на показатели за изследване на нови явления и процеси

През 2019 г. усилията са насочени към подобряване на системата за събиране на данни, разработване на нов инструментариум и актуализиране на действащия статистически инструментариум за месечните, шестмесечните и годишните изследвания и методологията на някои изследвания в съответствие с националното законодателство и европейските изисквания.

През 2019 г. е проведен вътрешноинституционален преглед на глобалната рамка с индикатори за оценка на напредъка по Целите за устойчиво развитие 2030 от Програмата на ООН.

Приоритет 1.3. Разширяване на обхвата на предоставяните статистически продукти и услуги и активизиране на комуникацията с потребителите

През 2019 г. НСИ осъществи редица дейности, които бяха насочени към популяризиране на статистическата информация сред широката общественост и повишаване на статистическата култура на всички групи потребители. За представянето на резултатите от статистическите изследвания са използвани иновативни подходи и средства за визуализация на данните, а интернет пространството се утвърди като основен източник за разпространение на статистически продукти и услуги и активна комуникация с потребителите.

През 2019 г. продължи усъвършенстването на системата за разпространение на статистическа информация ИНФОСТАТ, чрез която е увеличен обемът на достъпната статистическата информация. Допълнени са докладите за качество и лицензът за използване на публикуваните в системата данни.

Реализирани са инициативи, насочени към засилване на интереса към статистиката и задълбочаване на статистическите познания на учениците от средното училище и студентите. НСИ организира и проведе **втората Европейска олимпиада по статистика** за ученици през 2019 г., в която участваха над 12 000 ученици от 14 държави.

Международният конкурс за статистически плакат за ученици и студенти беше организиран от Международната асоциация за статистическо образование - образователната секция на Международния статистически институт. В България състезанието беше проведено за първи път през 2019 г. от Националния статистически институт.

През 2019 г. НСИ за първи път организира и проведе **Международен конкурс за статистически плакат**. Отборът от ученици от столичното 56-о СУ „Проф. Константин Иречек“ спечели второ място в конкуренция с ученици и студенти от 35 страни от целия свят.

За втора поредна година НСИ проведе обучения на учители, които ще бъдат ментори на ученически отбори в третата Европейска олимпиада по статистика през 2020 година.

В процес на разработване е и нова рубрика за сайта на НСИ в помощ на учителите с практически насоки за популяризиране на статистическата наука и практика в учебния процес.

Приоритет 1.4. Създаване на условия за производство и интегриране на пространствена (геореферирана) информация със статистическа информация

НСИ работи по своите ангажименти в областта на интегриране на статистическите данни, когато това е приложимо, с цел създаване на инфраструктура с многобройни източници на информация за предоставяне на пространствено-времеви анализ и за разширяване на използването и разпространението на регионална геореферирана статистическа информация.

2.2. Въвеждане на нови източници на данни и средства за усъвършенстване на производството и повишаване на качеството на статистическите продукти и услуги

Приоритет 2.1. Разширяване на използването на административни регистри и информационни системи за статистически цели

В областта на статистиката на правосъдието основен източник на информация за престъпленията, обвиняемите и осъдените лица е ЕИСПП, поддържана от Администрацията на главния прокурор. Усилията на експертите от НСИ са към разширяване на използването на данните от административния източник.

С цел повишаване на качеството на статистическите данни за медицинския персонал в страната са използвани предоставени от НЗОК индивидуални данни за лекарите и лекарите по дентална медицина в практики, работещи по договор с НЗОК.

С цел повишаване на пълнотата и надеждността на информацията в изследването „Статистика на доходите и условията на живот“ успешно са използвани данни от административни регистри (НАП, НОИ и АСП) и резултати от годишното наблюдение на заетите лица, средствата за работна заплата и други разходи за труд на НСИ.

За подобряване на обхвата и качеството на статистическите данни за доходите през 2019 г. продължи използването на данни от НОИ за размера на получаваните пенсии, добавки към пенсиите и допълнителни обезщетения и помощи по вид и месеци от регистър „Пенсии“, както и годишни данни за лицата, получаващи обезщетения и помощи по Кодекса за социално осигуряване (Регистър на обезщетенията). За допълване на липсваща информация за доходите и валидиране на данните в наблюдението „Статистика на доходите и условията на живот“ от НОИ се използват данните за осигурените лица, от АСП - за лицата, получаващи помощи, а от НАП - за лицата, подали годишна данъчна декларация.

В областта на статистиката на социалната защита по изследването „Интегрирана статистика на социалната защита“ (ESSPROS) от НОИ са предоставени данни за приходите и разходите по схеми от 01 до 06 (основен модул), както и данни за броя на бенефициентите по схеми и функции (модул на получателите на пенсии).

За целите на усъвършенстване на производството и повишаване на качеството на статистическите продукти и услуги в областта на статистиката на енергетиката през 2019 г. усилията бяха насочени към идентифициране на нови административни източници от: Агенция „Митници“, Национална агенция за приходите, Държавна агенция „Държавен резерв и военновременни запаси“, Министерство на енергетиката, Агенция за устойчиво енергийно развитие и Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация“.

Приоритет 2.2. Използване на иновативни ИКТ и средства за събиране на първични данни

За постигане на ефективен и сигурен обмен на данните при взаимодействието с други институции (АМ, НАП и НОИ), поддържащи регистри и административни източници, използвани за статистически цели, е създадена постоянна свързаност на ниво бази данни чрез единната електронна съобщителна мрежа.

С цел улесняване на респондентите и повишаване на качеството на събираната статистическа информация през 2019 г. продължи разработването и внедряването на нови информационни системи и уеббазирани приложения за нуждите на различни статистически изследвания в НСИ. Извършена е и актуализация на действащи информационни системи - ИСБС, ИСКБС, ИПЦ и други.

През 2019 г. с цел усъвършенстване на процеса на използване на наличната статистическа информация в НСИ е извършена интеграция на новата ИС „Мониторстат“ с ИСБС и ИС ИНФОСТАТ. Осъществена е интеграция и с външни за НСИ информационни системи (ИСУН и ИСАК), както и с Националния портал за отворени данни.

През 2019 г. са разработени и внедрени **уеббазирани приложения** в областта на селското стопанство, околната среда, статистиката на образованието и културата, статистиката на здравеопазването, статистиката на условията на живот, бизнес статистиката и демографската статистика, с което респондентите са улеснени и е повишено качеството на събираната статистическа информация.

В областта на развитието на уеббазираните услуги НСИ изпълнява следните проекти:

- „Изработване, дизайн и техническа поддръжка на интернет сайт на Преброяване на населението и жилищния фонд в Република България през 2021 година“;
- „Обновяване на уебсайта на НСИ“ ;
- „Обновяване на интранет сайта на НСИ“.

През 2019 г. беше разширено използването на **таблети и мобилни устройства** за събиране на първични данни, като част от дългосрочната стратегия за използване на нови технологии за ускоряване и улесняване на процесите по събиране и обработка на данни и осигуряване на добро качество, както и продължи използването на електронни устройства за събиране на информация за целите на наблюдението „Статистика на доходите и условията на живот“.

Приоритет 2.3. Внедряване на системен подход за управление и контрол на качеството в НСС

Устойчивото управление на качеството на европейската статистика е приоритетно направление в развитието на ЕСС. Управлението на качеството на европейската статистика изисква всички държави членки ефективно да прилагат законодателството в областта на статистиката и принципите на Кодекса на европейската статистическа практика.

През 2019 г. беше извършен третият годишен мониторинг относно изпълнението на „План за действие по изпълнение на препоръките от Партньорската проверка в НСИ“.

Във връзка с поддържането на Системата за управление на качеството съгласно ISO 9001 бяха осъществени следните дейности:

- Проведено специализирано обучение за вътрешни одитори по качеството от ЦУ на НСИ и ТСБ (отдели „Статистически изследвания“) съгласно стандарта ISO 9001:2015.
- Извършен вътрешен одит и външен надзорен одит с реализирани препоръки за корекции на внедрен инструмент за Системата за управление на качеството.
- Разработване и внедряване на разширен обхват на Системата за управление на качеството.
- Извършен външен сертификационен одит на разширения обхват на Системата за управление на качеството, в резултат на който НСИ получи нов сертификат за качеството на дейностите по събиране, обработка, анализ и разпространение на статистически продукти и услуги съгласно стандарт ISO 9001:2015.

През октомври НСИ организира обучение на експерти от Статистическия комитет на Армения в областта на Системата за управление на качеството.

През 2019 г. НСИ продължи да разработва и да предоставя на Евростат доклади за качеството на статистическите изследвания по зададен формат.

2.3. Повишаване на професионалния и организационния капацитет на НСИ и на органите на статистиката

Усъвършенстването на производството и разпространението на статистическа информация за потребителите е невъзможно без участието на ключовия организационен ресурс, а именно човешкият. Повишаването на квалификацията, гъвкавостта и капацитета на служителите на НСИ е важна предпоставка по пътя към успешната реализация на поставените приоритети в Стратегията за развитие на НСС на Република България през периода 2013 - 2017 г., удължена до 2020 година. За тази цел в процеса на разработване на Годишния план за специализирано обучение на служителите на НСИ през 2019 г. са взети под внимание специфичните потребности, свързани с развитието на методологията и обогатяването на съдържанието на съществуващите изследвания чрез въвеждане на допълнителни модули и показатели.

1. Обучения, семинари и курсове на служители от НСИ през 2019 година (Брой)

Обучения, семинари, курсове	Проведени обучения, семинари, курсове	Обучени служители
1. Обучения по Европейската програма за обучение на статистици	20	20
2. Семинари, свързани с модернизиране на изследванията в Националната статистическа програма	19	597
3. Семинари за повишаване на професионалния капацитет на експертите в НСИ	11	444
4. Семинари по проекти	5	278
5. Други курсове и обучения извън годишния план	13	151
6. Задължително обучение към ИПА	13	13
Общо	81	1503

Обученията имат своя принос за безпроблемното производство на статистически данни с високо качество и в съответствие с международните стандарти. Тематичните области на обученията са: внедряване на системите за сигурност, качество на информацията и опазване на личните данни, подготовка на инструментариума за Преброяване на населението и жилищния фонд 2021, национални сметки и платежен баланс, сметки за околната среда и сметки за природния капитал и екосистемите, икономически сметки и цени в селското и горското стопанство.

Приоритет 3.1. Създаване на мотивираща работна среда и развитие на професионалния капацитет на служителите в НСС

При динамично променящите се условия на пазара на труда, развитието на персонала е много важна предпоставка за изпълнението на организационните цели и

задачи. Не по-малко предизвикателство е разминаването между знанията, уменията и опита, които кандидатите се очаква да притежават, и това, което те демонстрират на практика.

Преодоляването на този дисбаланс е възможно със съвместните усилия на академичната общност и работодателите. НСИ е добър пример в това отношение, като ежегодно привлича стажанти от различни университети (УНСС, СУ и др.) с различна продължителност на стажа.

Приоритет 3.2. Адаптиране на организацията на работа в НСС към новите информационни и комуникационни технологии

Разширява се използването на възможността за отдалечена работа на служителите при спазване на изискванията за сигурност.

Осигурена е единна среда за разпечатване, размножаване и сканиране за нуждите на НСИ, с което беше повишено качеството на предоставените услуги.

Усъвършенствано е използването на аналитичните платформи SPSS и SAS, като те се превръщат в основно средство за обработка на статистическа информация.

Приоритет 3.3. Взаимодействие и партньорство между институциите от НСС и потребителите

С цел повишаване на ефективността, постигане на оптимална организация и координация при взаимодействието с институциите и по-ефективното изпълнение на определените функции и задачи НСИ, органите на статистиката и другите държавни институции продължиха съвместната си работа по **сключените споразумения** и през 2019 година.

През юли 2019 г. е подписано Споразумение за сътрудничество и стратегическо партньорство при обмен на информация между НСИ и Националният съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси.

НСИ работи по проекта „Разработване на социално-икономически и демографски анализ на районите в Република България“ съвместно с Националния център за териториално развитие по проекта.

Приоритет 3.4. Утвърждаване на НСС като активен член на ЕСС и международната статистическа общност

Участие на НСИ в работата на РГ „Статистика“

След успешното първо Българско председателство на Съвета на Европейския съюз в областта на статистиката НСИ продължи да работи активно в ЕСС.

В края на 2018 г. триото председателства Естония - България - Австрия предаде щафетата на следващото - Румъния - Финландия - Хърватия за периода 1.01.2019 - 30.06.2020 година. В областта на европейската статистика трите председателства обявиха, че ще се съсредоточат върху предоставянето на висококачествена и относима европейска статистика, изготвена в съответствие с Регламент (ЕО) № 223/2009 относно европейската статистика и ръководена от Кодекса на европейската статистическа практика Освен това триото продължава да отчита възникващите предизвикателства като новите източници на данни (*big data, privately held data*); новите методи за работа с алтернативни източници на данни и начини на комуникация.

Румънското председателство (1.01.2019 - 30.06.2019 г.) обяви, че ще насърчава действията за модернизиране на Европейската статистическа система, подкрепящи

устойчивото и справедливо развитие на всички държави членки чрез повишено ниво на конвергенция, сближаване, иновации, цифровизация и свързаност. По-специално, в контекста на стремежа към дигитализация румънското председателство акцентира върху проблемите на иновативните инструменти, които да бъдат използвани в статистиката, и тяхната важност за предстоящото преброяване на населението и земеделските стопанства. Продължи работата по следните досиета:

- **Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за създаване на обща рамка за европейските статистически данни за лицата и домакинствата, основани на индивидуални данни, събрани чрез извадки** - досието беше прието на заседание на КОРЕПЕР на 20.02.2019 година. На 16.04.2019 г. Европейският парламент на свое пленарно заседание също подкрепи текста на първо четене. На 14.10.2019 г. регламентът беше публикуван в Официален вестник, като влиза в сила 20 дни след публикацията.
- **Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета относно европейската бизнес статистика за изменение на Регламент (ЕО) № 184/2005 и за отмяна на 10 правни акта в областта на бизнес статистиката** - НСИ подкрепи компромисния текст на председателството, който беше приет от КОРЕПЕР на 20.03.2019 г. и от Европейския парламент на първо четене на 16.04.2019 година.
- **Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕО) № 862/2007 на Европейския парламент и на Съвета относно статистиката на Общността за миграцията и международната закрила** - с помощта на колегите от МВР и Държавната агенция за бежанците НСИ даде своите бележки и коментари по компромисния текст, постигнат от Румънското председателство на триалога на 31.01.2019 година. Текстът не успя да събере необходимата подкрепа и въобще не беше включен в дневния ред на КОРЕПЕР.
- **Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за създаване на програма за единния пазар, конкурентоспособността на предприятията, включително малките и средните предприятия, и европейската статистика и за отмяна на регламенти (ЕС) № 99/2013, (ЕС) № 1287/2013, (ЕС) № 254/2014, (ЕС) № 258/2014, (ЕС) № 652/2014 и (ЕС) 2017/826** - на 29.11.2018 г. беше постигнат частичен общ подход, засягащ статистическата част на програмата, въпреки недоволството на много представители на национални статистически офиси, че програмата за европейската статистика не е в отделен регламент.

Участие на НСИ в ЕСС

НСИ активно участва в трите редовни заседания на Комитета на ЕСС.

През 2019 г. НСИ участва в заседанията на 43 работни групи и 17 експерти участваха в заседанията на 17 целеви групи на Евростат, разработващи стратегически документи, законодателни актове и нови методологии в отделните статистически области, както и в 7 семинара на Евростат в приоритетни области за развитието на европейската статистика.

НСИ изпрати 20 експерти на 14 обучения от ESTP за 2019 година. Всички обучения завършиха успешно.

В началото на октомври в Братислава, Словакия, се състоя **105-ата годишна Конференция на генералните директори** на националните статистически институти (DGINS), в която участие взе и председателят на НСИ. Темата на тазгодишния форум

беше „Глобализацията като въпрос, който поставя определени предизвикателства пред поддържането на приложимостта на статистиката“.

Участие на НСИ в международното сътрудничество

Председателят на НСИ участва в **50-ата сесия на Статистическата комисия на ООН**, проведена през март в централата на ООН, Ню Йорк, САЩ. Статистическата комисия на Организацията на обединените нации е създадена от Икономическия и социален съвет на ООН и е най-висшият орган за вземане на решения в областта на международните статистически дейности. Тя подпомага Съвета при: насърчаване на развитието на националните статистики и подобряване на тяхната съпоставимост; координиране на статистическата работа на специализираните агенции; разработване на статистическите услуги на Секретариата; консултиране на органите на ООН по въпроси, свързани със събиране, анализ и разпространение на статистическа информация; насърчаване на подобряването на статистиката и статистическите методи като цяло.

Тази година акцент в дискусиата на ръководителите на статистическите служби от държавите - членки на ООН, бяха програмата на ООН за устойчиво развитие до 2030 г. и изпълнението на заложените цели. И през настоящата година най-авторитетният статистически форум в света протече под мотото „По-добри данни - по-добър живот“, а редовната сесия беше съпроводена от голям брой съпътстващи събития - семинари, тематични срещи на групи на високо равнище, конференции, регионални дискусии. Председателят на НСИ проведе двустранни срещи с ръководителите на статистическите служби на страните от Източното партньорство и Западните Балкани, на които обсъди разширяване на сътрудничеството и обученията, които НСИ провежда за статистиците от тези страни. Участва също и в срещата на председателите на статистическите служби от Европейския съюз и в дискусии с ръководителите на сродни институции от целия свят.

В средата на годината **НСИ стана първата българска институция, получила равни права в сферата си на компетентност с държавите - членки на ОИСР**. От няколко години България е активен участник в Комитета по статистика и политики в областта на статистиката, присъединила се е към „Препоръките за добри статистически практики на ОИСР“ и напълно отговаря на критериите да бъде асоцииран член. Оттук нататък НСИ ще участва във всички сесии на Комитета по статистика и политики в областта на статистиката и в процеса на вземане на решения равноправно с всички държави - членки на ОИСР. Националният статистически институт беше официално приветстван в срещите на Комитета в края на юни в Париж, където беше представен от един от заместник-председателите на НСИ. Занапред българските статистици ще имат възможност да се включват в официални или експертни и консултативни групи по определени проблеми, както и в официалните помощни органи на Комитета по статистика и политики в областта на статистиката.

България беше представена като институционален член от председателя на НСИ на **62-рия световен статистически конгрес**, състоял се през втората половина на август в Куала Лумпур, Малайзия. Участие взеха над 2 500 статистици от 130 страни. Събитието се организира от Международния статистически институт веднъж на две години в различни страни.

По време на срещата бяха поставени и обсъдени въпроси от всички области на статистиката - демография, преброяване на населението, бизнес статистика, макроикономическа статистика, социална статистика - доходи, образование, здравеопазване, наука, качество на живот и други. Сред най-актуалните за България дискутирани теми във връзка с предстоящите за цяла Европа преброявания през 2020 - 2021 г. бяха новостите в методологиите за преброяване на населението и жилищния фонд и преброяването на земеделските стопанства като компонент на интегрираната

статистическа система.

Статистиците от цял свят се фокусираха върху обсъждането на визията за бъдещото събиране на данни за официалната статистика и по-конкретно разгледаха новите методи за събиране на данни и големите данни, които навлизат като най-иновативен метод в официалната статистика - област, в която България работи активно чрез участие в проекти на Евростат. Особено интересни бяха дискусиите върху приложението на статистиката в здравните науки и общественото здраве и статистиката на околната среда и климатичните промени.

Конгресът предостави възможност и за двустранни срещи с партньори на НСИ в различни проекти и инициативи. Такива бяха осъществени с представителите на: Грузия и Армения във връзка с обученията на млади статистици в България от страните от Източното партньорство; Сърбия - за младите статистици от Западните Балкани; Палестина - за подписване на двустранно споразумение, и други.

Засилване на регионалното сътрудничество

НСИ води последователна политика за развитие на двустранното сътрудничество със страните от Европейската политика на добросъседство - група „Изток“ (Армения, Азербайджан, Беларус, Грузия, Република Молдова и Украйна), група „Юг“ (Алжир, Египет, Израел, Йордания, Либия, Ливан, Мароко, Палестина, Сирийска арабска република и Тунис) и страните от Балканския регион.

На 29 януари 2019 г. в гр. Кишинев, Република Молдова, беше **подписано Споразумение за статистическо сътрудничество между Националния статистически институт на Република България и Националното статистическо бюро на Република Молдова**. От българска страна споразумението подписа председателят на НСИ, а от страна на Молдова - генералният директор на Националното статистическо бюро. В историята на двустранните отношения между двете институции това е първо посещение на председател на Националния статистически институт в Молдова. Подписването на споразумението ще създаде добра основа за перспективно и ползотворно сътрудничество в различни статистически области.

В периода 22 - 23 април 2019 г. беше проведена за първи път Трансгранична среща между представители на Националния статистически институт на Република България и Статистическата служба на Гърция (ЕЛСТАТ). През първия ден заседанието беше осъществено в Кърджали, а през втория - в Ксанти. В срещата участваха председателите на статистическите служби на България и Гърция, директорът на кабинета на председателя на Статистическата служба на Гърция, и.д генералният директор, отговарящ за статистическите изследвания в ЕЛСТАТ, представители от централните офиси и от регионалните териториални статистически бюро на България и Гърция. Срещата беше проведена в рамките на взаимната договореност между председателите на НСИ и ЕЛСТАТ за засилване на сътрудничеството между двете институции от 2018 г. и завърши с ползотворна дискусия за бъдещото развитие на двустранните отношения между НСИ и ЕЛСТАТ. Беше взето решение да бъде подписан Меморандум за двустранно сътрудничество в областта на статистиката, както и план с дейности към него.

Подготвено и подписано е **Споразумение за сътрудничество в областта на статистиката между НСИ и Палестинското централно бюро по статистика**. През февруари 2019 г. в Рамала беше постигната договореност между председателите на НСИ на България и на Палестинското централно бюро по статистика. В рамките на посещението председателят на Палестинското централно бюро по статистика представи неговата структура, основните постижения и предизвикателства, а българският председател запозна домакините си с дейността на НСИ и областите, в които статистическите експерти могат да бъдат полезни на палестинските си колеги. Двата

председатели обсъдиха предстоящото през 2020 г. в двете страни земеделско преброяване, работата с потребителите на данни, разпространението на информацията и други въпроси от взаимен интерес.

В изпълнение на своята политика за развитие на сътрудничеството **със страните от Европейската политика за добросъседство - група „Изток“**, НСИ за **трети път организира обучение** на 24-ма млади специалисти от статистическите служби на Армения, Азербайджан, Беларус, Грузия, Република Молдова и Украйна. Обучението беше проведено през периода 8 - 19 септември 2019 г. в рамките на програма „Сътрудничество за развитие“ („Изграждане на административен капацитет и демократични институции“) на Министерството на външните работи на Република България. Целта на програмата е оказване на подкрепа за укрепване на институционалния и административния капацитет на страните партньори от Западните Балкани и Черноморския регион. Организатори на обучението бяха НСИ и Центърът за статистически изследвания към Университета за национално и световно стопанство - София. Обучението беше проведено в УНСС в гр. София и в Учебно-квалификационния център „Сливек“ на НСИ. Темата на обучението беше „Въведение в теорията и организацията на статистическите изследвания“. По време на обучението участниците бяха запознати с практическите аспекти на провежданите в България статистически изследвания в областта на демографската, макроикономическата статистика и бизнес статистиката, както и с някои нови методи за събиране на данни, в това число Big Data.

На посещения в България в периода 15 - 18 септември **бяха председателят на Статистическия комитет на Република Армения и изпълнителният директор на Националната статистическа служба на Грузия**. В рамките на посещенията беше обсъдено активизиране на съвместните дейности по съществуващите споразумения на България с Армения и Грузия за сътрудничество в областта на статистиката. Двамата председатели се срещнаха с участващите в обучението млади статистици от държавите от Източното партньорство и изрази благодарността си за усилията на България в подпомагането на процеса на изграждане на административен капацитет в Армения и Грузия в сферата на статистиката.

В периода 29 септември - 8 октомври 2019 г. в рамките на същата програма на Министерството на външните работи на Република България НСИ проведе петдневен **обучение в областта на статистиката** на служители от **статистическите служби на страните от Балканския регион** - Албания, Босна и Херцеговина, Косово, Република Северна Македония, Сърбия и Черна гора. Обучението, организирано съвместно с УНСС - София, беше фокусирано върху теоретичните и практическите аспекти на статистическата наука и статистическите изследвания в България.

През годината в рамките на **Многонационалната програма за сътрудничество в областта на статистиката IPA 2015** бяха организирани следните **посещения с цел обучение**:

- В периода 13 - 14 май 2019 г. НСИ беше домакин на обучение **в областта на агромонетарната статистика** в сътрудничество с консултантската фирма GORA от Германия. В обучението взеха участие **експерти от статистическите служби на Албания, Босна и Херцеговина, Косово, Република Северна Македония, Сърбия, Турция и Черна гора**. Водещи експерти от НСИ и МЗХГ запознаха своите колеги с европейското законодателство в областта на статистиката на селското стопанство и със своя опит при неговото прилагане в България.
- В периода януари - юни 2019 г. във връзка с осигуряването на техническа експертиза относно **разработване на приложен софтуер за формиране на групи**

предприятия НСИ осигури експертна и техническа помощ на статистическата служба на Република Северна Македония.

- В периода 9 - 12 декември 2019 г. НСИ беше домакин на посещение с цел обучение на експерти от статистическата служба на Косово в областта на статистиката на образованието за възрастни.

В рамките на **Инструмента за техническа помощ на Европейската комисия ТАИЕХ** от 9 до 13 септември 2019 г. експерти от **Държавната статистическа служба на Украйна** бяха на посещение с цел обучение в НСИ. Целта на обучението беше предаване на опита на българските статистици при организиране и провеждане на изследванията в областта на статистиката на образованието, като фокусът беше върху ученето през целия живот и образованието и обучението на възрастни.

Участие на НСИ в европейски проекти

НСИ продължи успешно да изпълнява задачите, свързани с участието в проекти на Европейската комисия, както и в проекти на двустранна и многостранна основа със статистическите служби на държавите - членки на ЕС, при внедряването на проекти по програми на ЕК в страните от Западните Балкани, Европейската политика за добросъседство и Източното партньорство. През 2019 г. НСИ успешно приключи изпълнението на **22 проекта**, финансирани с целеви субсидии от ЕК и съфинансирани от държавния бюджет в областта на бизнес статистиката и макроикономическата статистика, демографската и социалната статистика, статистиката на околната среда и многоотрасловата статистика. През 2019 г. НСИ кандидатства и сключи договори с ЕК за **9 нови проекта**, предвидени да бъдат осъществени през периода 2019 - 2021 година. Проектите са включени в Годишната програма на Евростат за 2019 г. и са в изпълнение на Регламент (ЕС) 2017/1951 на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2017 г. за изменение на Регламент (ЕС) № 99/2013 относно Европейската статистическа програма за периода 2013 - 2017 г. чрез удължаване на програмата до 2020 година.

През годината продължи изпълнението на **проект „Подкрепа на ЕС за Държавния статистически комитет на Република Азербайджан за постигане на европейските стандарти“**. Водещ партньор е ICON Institute - Германия, в консорциум със статистическите служби на България, Германия, Литва и Нидерландия. Основната цел на проекта е постигане на ефективна статистическа система, която подпомага и наблюдава процесите на икономическата реформа и допринася за икономическото и социалното развитие на Република Азербайджан. В рамките на проекта НСИ осъществи **4 експертни мисии** в Държавния статистически комитет на Република Азербайджан **в областта на краткосрочната бизнес статистика и на статистическите класификации**. Реализирани бяха и следните **посещения с цел обучение**:

- От 24 до 28 юни 2019 г. НСИ беше домакин на обучение на експерти от Държавния статистически комитет на Република Азербайджан на тема **„Приложение на международните статистически класификации в отделните статистически области“**. Дневният ред на обучението обхваща широк кръг от теми в областта на разработване, поддържане и приложение на статистическите класификации, които бяха представени от водещи експерти от НСИ, Министерството на земеделието, храните и горите и Министерството на труда и социалната политика. По време на визитата азербайджанските експерти бяха обучавани и в Учебно-квалификационния център „Сливек“ на НСИ, а с приложението на статистическите класификации на регионално ниво бяха запознати при посещение в Териториално статистическо бюро - Североизток.
- От 15 до 18 октомври 2019 г. НСИ беше домакин на обучение на експерти от Държавния статистически комитет на Република Азербайджан на тема **„Обмен**

на знания и добри практики в областта на изчисляването на индекси на цени на производител в промишлеността и услугите“. Обучението беше фокусирано върху методологията и подобряването на индикаторите за цените на производител, по-конкретно методите за събиране на необходимата информация, оценката на качеството, изчисляването на индексите на цените на производител в промишлеността и услугите, функционирането на ИС КБС, както и бъдещото развитие на индикаторите във връзка с изискванията на новия рамков регламент, интегриращ бизнес статистиката (FRIBS). По време на визитата азербайджанските експерти посетиха гр. Пловдив, където имаха възможност да се запознаят с работата на ТСБ - Юг и провеждането на статистическите изследвания в областта на краткосрочната бизнес статистика на регионално ниво.

- На 11 и 12 ноември 2019 г. НСИ беше домакин на посещение с цел обучение на експерти от Държавния статистически комитет на Република Азербайджан в рамките на Компонент 4: Подобряване на капацитета на статистиците и другите служители в Държавния статистически комитет и други заинтересовани страни с цел производство на качествена статистика. Целта на обучението беше осигуряване на трансфер на знания и добри практики **в областта на управлението на човешките ресурси в НСИ** - стратегия, изпълнение, система за обучение по статистика и оценка на персонала, процедура за оценка на нуждите от статистическо обучение в НСИ и органите на статистиката, запознаване с дейността на Учебно-квалификационния център „Сливек“ и използваните учебни материали, преглед на оценката на индивидуалните обучителни курсове и годишните програми за обучение.

Проведените обучения получиха много висока оценка както от азербайджанските колеги, така и от водещия партньор ICON Institute - Германия, за което говори и фактът, че първоначално беше планирано едно такова посещение, но по искане на азербайджанската страна бяха осъществени още две допълнителни обучения.

През 2019 г. **стартира и изпълнението на проект „Многонационална статистическа програма за сътрудничество по Инструмента за предприєдинителна помощ IPA 2017 за подготовка на статистическите служби на Албания, Босна и Херцеговина, Косово, Република Северна Македония, Черна гора, Сърбия и Турция за бъдещо членство в ЕС“** от консорциум, съставен от германската консултантска фирма GORA Consultants (водещ партньор), НСИ, Статистическата служба на Нидерландия и Статистическата служба на Унгария. НСИ участва в проекта с един ключов експерт в областта на бизнес статистиката и с трима неключови експерти в Албания, Косово и Босна и Херцеговина. Бяха проведени две откриващи срещи и три експертни мисии в посочените страни.

В края на март 2019 г. започна изпълнението на **проект „Подобряване на производството и разпространението на статистически данни“, финансиран със средства на Европейския съюз. НСИ е в консорциум с консултантска фирма VIM Consulting Ltd.** Целта на проекта е подобряване на качеството и достъпността на статистическите данни в **Република Северна Македония** и повишаване на тяхното използване при разработване и координиране на обществени политики. През следващите три години Държавната статистическа служба на Република Северна Македония ще получи техническа помощ, консултантска подкрепа и съвети с цел адаптиране към най-добрите практики и изисквания на статистиката на ЕС. Проектът е насочен и към другите производители на официални статистически данни като Националната банка и Министерството на финансите, доставчиците на данни и потребителите на официална статистика. Лидер на проекта е експерт от НСИ. Проектът има четири компонента: Компонент 1: По-нататъшно привеждане в съответствие със стандартите на ЕС в областта

на макроикономическата статистика; Компонент 2: По-нататъшно привеждане в съответствие със стандартите на ЕС в областта на бизнес статистиката; Компонент 3: По-нататъшно привеждане в съответствие със стандартите на ЕС в областта на социалната статистика; Компонент 4: По-нататъшно подобряване на инфраструктурата на информационните и комуникационните технологии.

През 2019 г. НСИ стартира работа по **проект „Нови подходи за генериране на данни за трудно достижими групи от населението, изложени на риск от нарушаване на техните права“**, финансиран от Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2014 - 2021 г. по програма „Местно развитие, намаляване на бедността и подобро включване на уязвими групи“. Проектът е с продължителност 30 месеца и се изпълнява в партньорство с Агенцията на Европейския съюз за основни права. Целта на проекта е разработване на иновативни методи и подходи за събиране на данни и адаптиране на съответните индикатори, необходими за формулиране и осъществяване на политики, насочени към представители на уязвими групи от населението. В рамките на проекта през 2019 г. са проведени следните дейности:

- сравнителен преглед на инструментите, използвани в проучвания, насочени към труднодостъпни групи от населението и анализ на техните специфични цели в контекста на политиката, насочена към уязвими групи от населението;
- консултации със заинтересовани страни;
- дефиниране на уязвими групи, които ще бъдат обект на наблюдение;
- дефиниране на списък с индикатори; анализ на резултатите от фазата на проучване;
- подготовка на инструментариум за провеждане на теренно изследване сред домакинствата;
- разработване на интернет страница на проекта;
- провеждане на научна конференция.

През 2019 г. НСИ участва като партньор в два проекта в рамките на **транснационални програми**:

- Дейностите по **проект „Подобряване на институционалния капацитет и насърчаване на сътрудничеството за справяне с въздействието на транснационалната младежка миграция (YOUMIG)“** приключиха успешно. Проектът с продължителност 30 месеца беше реализиран в рамките на програмата за Дунавския регион (Interreg - Danube Transnational Programme - ERDF), като беше насочен към оценка на младежката миграция и измерване на благосъстоянието на младите хора от региона. В проекта бяха включени 19 партньори от 8 страни. Целта на проекта беше засилване на институционалния капацитет, подобряване на условията за вземане на решения, насочени към човешкия капитал в региона.

В рамките на проекта бяха разработени следните методологически и стратегически документи:

- Концептуална рамка за изследване на младежката миграция в Дунавския регион;
- Младежката миграция и развитието на дунавските региони - процеси, перспективи и политическа рамка;
- Количествен анализ на обективните и субективните аспекти на младежката миграция в Дунавския регион;
- Младежка миграция и местно управление в Дунавския регион - предизвикателства и иновативни подходи;

- Национални препоръки за подобряване на политиките и междуинституционалното сътрудничество в областта на младежката миграция;
- Регионални стратегии за справяне с предизвикателствата и последиците от младежката миграция.

В рамките на проекта беше разработен информационно-технологичен инструмент, представляващ структурирана регионална база данни и метаданни, свързани с младежката миграция.

- Вторият проект **„Повишаване на иновационния капацитет на малките и средните предприятия“ (SME Innovation Capacity Boost - SMEInnoBoost)** стартира в началото на август 2017 година. Той се реализира в рамките на програмата **„Балкани - Средиземно море 2014 - 2020“ (Interreg - Balkan-Mediterranean 2014 - 2020)**. Проектът е насочен към повишаване на иновационния потенциал на малките и средните предприятия в региона. Целта на проекта е да се даде тласък на транснационалния иновационен капацитет на МСП и да се подпомогне създаването на устойчиви мрежови формации, вкл. иновационни клъстери между МСП от Балкано-Средиземноморския регион, с цел споделяне на ноу-хау и разработване на иновации чрез създаването на тристранни партньорства за обезпечаване на МСП със съответните данни, инструменти и системи. Партньори по проекта са: статистическите служби на България, Албания и Република Северна Македония, Националното сдружение на малкия и средния бизнес, Научно-технологичният парк на Крит при Фондация за научни изследвания и технологии - Гърция, Институтът по информационни и комуникационни технологии при Българска академия на науките, Фондация за малките и средните предприятия - Скопие, Република Северна Македония, Агенция за регионално развитие на Фондация „Корча“ - Албания; наблюдаващи партньори - Лаборатория за софтуерно инженерство и интернет технологии към Кипърския университет и Фонд за иновации и технологично развитие на Република Северна Македония. Водещ партньор е Националното сдружение на малкия и средния бизнес в България. Продължителността на проекта е 30 месеца.

В рамките на проекта НСИ разработи единни за всички държави участнички методология и инструментариум и проведе национално представително извадково статистическо наблюдение за иновационната дейност през периода 2016 - 2018 г. на микро-, малките и средните предприятия от сектора на информационните и комуникационни технологии. Наблюдението беше проведено посредством персонални интервюта на анкетьорите с предприятията и директно въвеждане на данните в реално време чрез преносими компютри - планшети. Разработен беше специализиран софтуер - Информационна система SMEINNOBOOST - за обработка на данните от изследването. Резултатите от наблюдението, проведено с единен въпросник и хармонизирана методология в България, Албания и Република Северна Македония, бяха предоставени на водещия партньор по проекта (Националното сдружение на малкия и средния бизнес в България) в края на юли 2019 година.

Участие на НСИ в проекти по оперативни програми

През 2019 г. НСИ успешно приключи проект за изграждане на статистическа база и Информационна система за мониторинг на европейски и национални стратегии и регионална политика (ИС „Мониторстат“). Реализацията на проекта беше осъществена с финансовата подкрепа на ОП „Добро управление 2014 - 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Приоритет 3.5. Активно взаимодействие с академичната общност при разработването на нови статистически методи, продукти и услуги

НСИ осъществява активна политика за засилено взаимодействие с представители на научната общност, която намира израз в дейността на създадения Научно-експертен съвет. НЕС е консултативен орган към председателя на НСИ и включва изявени представители на научната общност от различни университети и институции, както и водещи статистически експерти от НСИ. Със своята дейност НСИ подпомага развитието на иновативния подход при разработване на нови методологии и дискутирането на важни за НСИ научни и от областта на практиката казуси в областта на статистиката.

2.4. Внедряване на иновативни и ефективни информационни и комуникационни технологии и е-услуги

Приоритет 4.1. Развитие на информационни системи и е-услуги в посока на намаляване на натовареността на респондентите, повишаване на качеството на статистическата информация и усъвършенстване на методите за нейното разпространение

През 2019 г. продължи работата по проект „Реализиране на ЦАИС „Единна входна точка“ за подаване на годишни финансови отчети и статистика в машинночетим формат и интеграция с НАП, НСИ, АВ (Търговски регистър)“. Той се реализира с финансовата подкрепа на ОП „Добро управление 2014 - 2020 г.“ (Приоритетна ос № 1 „Административно обслужване и е-управление“), съфинансирана от ЕС чрез Европейския социален фонд. Бяха проведени редица срещи между НСИ, АВ, ОПДУ, МП и други заинтересовани страни. В началото на септември МС прие актуализирана Стратегия за развитие на електронното управление в Р България 2019 - 2023 г. и актуализирана Пътна карта за изпълнението ѝ. Съгласно посочените документи дейностите, свързани с реализирането на „Единна входна точка“, бяха възложени на АВ като отговорна институция.

НСИ като част от държавната администрация има задължението да публикува информация на Портала за отворени данни на Р България в отворен машинночетим формат, позволяващ повторна употреба. НСИ внедри е-услуга, която позволява автоматично публикуване на статистическа информация от ИС ИНФОСТАТ на Портала за отворени данни в изпълнение на Пътната карта за реализация на Общата стратегия за електронно управление на Република България 2011 - 2015 година. НСИ създаде и средства за автоматизирано обновяване и допълване на информацията. След мигрирането на данните към новия Портал за отворени данни на Република България НСИ публикува и поддържа 43 набора от данни като 38 от публикуваните ресурси са в JSON-stat формат.

Изградената ИС „Мониторстат“ влезе в редовна експлоатация. Основна цел е разработването на статистическа рамка и процедури за събиране на информация за мониторинг на изпълнението на национални и европейски стратегии с цел използването им при вземане на управленчески решения и реализация на политиките, както и оптимизиране на дейността на администрацията на национално и регионално ниво чрез взаимен обмен и по-пълноценно използване на наличната информация за подобряване на мониторинга за изпълнението на политиките.

НСИ осъществи учебно посещение за обмяна на опит, организирано от Държавна агенция „Електронно управление“ по молба на Министерството на публичната администрация на Косово на тема „Инициатива за отворени данни в България“, проведено на 15 и 16 април 2019 година.

Приоритет 4.2. Внедряване на единни европейски ИТ средства, продукти и стандарти с оглед осигуряване на условия за интеграция и хармонизация на статистическия производствен процес в рамките на ЕСС

Продължи процесът по внедряване на стандарта SDMX за обмен на данни в нови статистически области. През годината се извърши и преминаване от стандарт SDMX 2.0 към стандарт SDMX 2.1.

НСИ продължи успешно да използва единната входна точка на Евростат за обмен на статистически данни EDAMIS (Electronic Dataflow Administration and Management Information System), която гарантира сигурен обмен на конфиденциални данни.

Приоритет 4.3. Повишаване на ефективността и разпределението на ресурсите в Центъра за данни чрез внедряване на най-добрите практики и технологии за управление на инфраструктурата

НСИ приключи процеса на сертифициране по информационна сигурност в съответствие с изискванията на стандарт БДС EN ISO/IEC 27001. През 2019 г. са проведени вътрешни одити за изпълнението на изискванията на стандарт БДС EN ISO/IEC 27001 и надзорен одит за потвърждаване на сертификата на НСИ за информационна сигурност.

НСИ завърши успешно процеса по сертифициране на рамката за информационната сигурност на Евростат за обмен на микроданни в областта на международната търговия със стоки между държавите - членки на Евростат. Понастоящем броят на приключилите процедурата по сертифициране държави членки е 12, между които е и България.

През 2020 г. НСИ ще интегрира СУСИ по стандарт БДС EN ISO/IEC 27001 и СУК по стандарт БДС EN ISO/IEC 9001.

Изцяло е преработена и сегментирана локалната мрежа в ЦУ и инсталирано съвременен активно оборудване в ЦУ, ТСБ и ОСИ.

Приоритет 4.4. Развитие и обновяване на сървърната и комуникационната инфраструктура и персоналната техника с цел осигуряване на развитието на ИКТ и предоставяне на нови услуги

След успешната реализация на проект „Привеждане на информационните активи на НСИ в съответствие с изискванията на Евростат и миграция към ХЧО“ НСИ изгради „Система за управление на сигурността на информацията в НСИ“. Информационните активи на НСИ са приведени в съответствие с изискванията на стандарт БДС ISO/IEC 27001 „Система за управление на сигурността на информацията“ по отношение на осигуряване на сървърна инфраструктура, инфраструктура за съхранение на данни, софтуер за създаване и управление на резервни копия и мрежови компоненти.

2.5. Хармонизиране на събираните данни и приемане на общи стандарти за качество на данните, което ще даде възможност за свързване на различни бизнес, социални и макроикономически статистики, ще повиши още повече стойността на събраната информация и ще разшири нейното използване

И през 2019 г. продължи процесът на разработване на стандартизирани доклади за качество според Европейската стандартна структура (ESQRS) (съгласно SDMX формата) за нови статистически области, вкл. публикуване на доклади за качеството в рубрика „За потребителите“ и в новосъздадените раздели „Доклади за качество“ към статистическите области на интернет сайта на НСИ. Това допринася за хармонизирано отчитане на качеството на данните в рамките на ЕСС.

3. ОТЧЕТ ПО ТЕМАТИЧНИ ОБЛАСТИ

3.1. Демографска и социална статистика

Демографска статистика

В областта на демографската статистика продължи регулярната обработка и производство на данни по изследванията на раждаемостта, смъртността, миграцията, брачността и бракоразводността, които осигуриха необходимата информация за изчисляване на броя и структурите на населението и основните демографски показатели, в съответствие с изискванията на Регламент № 1260/2013 на Европейския парламент и на Съвета относно европейската демографска статистика и Регламент № 862/2007 на Европейския парламент и на Съвета относно Статистиката на Общността за миграцията и международната закрила.

През 2019 г. експертите от отдела се включиха в работата на следните **работни групи**:

- Работна група на Евростат за „Прогнози за населението“;
- Работна група на Евростат за „Преброяване на населението и жилищния фонд“;
- Работна група на Евростат за „Статистика на населението“;
- Работна група на Евростат за „Изследване бюджета на времето“;
- Работна група на Евростат за „Убежище и управление на статистиката за миграциите“;
- Междуведомствената работна група по демографски въпроси, доходи и жизнено равнище към министъра на труда и социалната политика (МТСП);
- Работна група за изготвяне на Национален доклад за изпълнението на Пекинската декларация и Платформа за действие в контекста на подготовката на глобалния преглед Пекин +25 през 2020 г. и 5-ата годишнина от изпълнението на Целите и Дневния ред за устойчиво развитие 2030 година (МТСП);
- Работна група „Координация на политиките“ (ДАЗД);
- Работна група за подготовка на Преброяване 2021.

През 2019 г. успешно бяха приключени следните проекти:

- Проект DTP1-161-4.1-YOUMIG „Подобряване на институционалния капацитет и насърчаване на сътрудничеството за справяне с въздействието на транснационална младежка миграция“;
- „Модернизация на хармонизираното Европейско изследване на бюджета на времето“ по Споразумение за субсидия с ЕК № 07141.2017.001-2017.354.

През 2019 г. продължи работата по **проектите**:

- „Статистика на под-национално ниво (статистика на Европейските градове)“ по Споразумение за субсидия с ЕК № 08142.2017.002-2017.422 (РД-10-15/17.10.2017 г.);
- „Нови подходи за генериране на данни за трудно достижими групи от населението, изложени на риск от нарушаване на техните права“ BGLD - 3.001-0001 по Програма „Местно развитие, намаляване на бедността и подобро включване на уязвими групи“, финансирана от Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2014 - 2021.

През 2019 г. експертите от отдела се включиха в следните **обучения и семинари**:

- „Прилагане на политика на равнопоставеност на жените и мъжете -

практически аспекти“, организирано от МТСП;

- „Преброяване на населението и жилищния фонд 2021“ - два семинара;
- „Процедура за предоставяне на статут и закрила на лица без гражданство“ - организирано от ВКБООН;
- „Въведение в държавната служба“, организирано от Института по публична администрация;
- „Предизвикателството да управляваш“, организирано от Института по публична администрация.

Пазар на труда

През 2019 г. към Наблюдението на работна сила стартира работата по допълнителния модул „Организация на работата и работното време“, както и подготовката за предстоящия през 2020 г. допълнителен модул „Трудови злоупотреки и други здравни проблеми, свързани с работата“.

Започна провеждането на четиригодишното изследване „Наблюдение на структурата на заплатите“ съгласно Регламент № 530/1999 на Съвета и Регламент на Комисията № 1738/2005. Продължи работата по регулярните годишни и краткосрочни изследвания на заетостта и разходите за труд и регулярното получаване на информация от административния регистър на осигурените лица от НОИ, което способства за подобряване на качеството и пълнотата на статистическите данни за наетите лица и средната работна заплата.

През 2019 г. експерти от НСИ участваха в работата на следните **работни групи**:

- Работни групи на Евростат по статистика на пазара на труда и статистиката на възнагражденията и разходите за труд;
- Работна група за разработване на Национален план за действие по заетостта през 2020 година;
- Работна група за подготовка на Преброяване 2021.

През 2019 г. успешно приключи работата по проект на ЕК „Наблюдение на работната сила - допълнителен модул през 2018 г. за съвместяване на работа със семеен живот“.

Проведен беше семинар-обучение на тема „Трудови злоупотреки и други здравни проблеми, свързани с работата“, допълнителен модул към Наблюдението на работната сила през 2020 година.

Образование и учене през целия живот

През 2019 г. са проведени регулярните изчерпателни статистически изследвания на образователните институции в България в съответствие с изискванията на националното и европейското законодателство по Регламент (ЕС) № 912/2013 на Комисията относно изготвяне и развитие на статистиката в областта на образованието и обучението през целия живот.

В резултат на подписаното споразумение за сътрудничество и стратегическо партньорство при обмен на информация е създаден Междуведомствен експертен съвет с представители на НСИ и МОН.

През 2019 г. експерти от НСИ се включиха в работата на следните **работни групи**:

- Работна група към Евростат по статистика на образованието и обучението;
- Работна група за Европейски регистър на висшите училища (TF ETER) към генерална дирекция „Образование и култура“ на ЕК (DG EAC);

- Работна група № 16 „Образование, признаване на професионална квалификация, младеж, наука и изследвания“;
 - Комитет за наблюдение на Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж 2014 - 2020 година“;
 - Комитет за наблюдение на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“;
 - Постоянна работна група за разработване на стратегическите и програмните документи на Р България за управление на средствата от фондовете по Общата стратегическа рамка на ЕС за програмния период 2014 - 2020 година;
 - Междуведомствена работна група за мониторинг на изпълнението на Националната стратегия за учене през целия живот за периода 2014 - 2020 година;
 - Междуведомствена работна група (НСИ, МФ и МОН) за ежегодно изготвяне на финансовите таблици на съвместния въпросник за образованието на Евростат, ЮНЕСКО и ОИСР и развитие за публичните и частните разходи за образование съгласно методологическите изисквания и срокове, определени от Евростат;
 - Междуведомствена работна група за изготвяне на годишен доклад за младежта (водеща институция ММС);
 - Междуведомствена работна група (НСИ и Министерство на младежта и спорта) за проучване на възможностите за събиране на данни и разработване на методологическа рамка за статистиката на спорта;
 - Междуинституционална експертна група към НСЗД за изпълнение на препоръките на Комитета по правата на детето на ООН (водеща институция ДАЗД);
 - Национална стратегическа група за изпълнение на Стратегията за развитие на професионалното образование и обучение в Република България за периода 2015 - 2020 година (водеща институция МОН);
 - Междуведомствена работна група към МОН „Подобряване на политиките за ранно детско развитие“;
 - Консултативна работна група по подготовката на национален план за реализирането на резолюция 1325 на СС на ООН;
 - Междуведомствен експертен съвет за прилагане на споразумението за сътрудничество и стратегическо партньорство между НСИ и МОН;
- През 2019 г. е проведено обучение по европейската програма в областта на статистиката (ESTP) „Административни данни и преброяване“.

Култура

С цел улесняване на респондентите при предоставянето на данни през 2019 г. е актуализиран инструментариумът на регулярно провежданите изчерпателни статистически изследвания в областта на културата (библиотеки, музеи, сценични изкуства, филмово производство, кина, радио, телевизия и издателската дейност).

През 2019 г. експертите от НСИ се включиха в работата на Работната група по статистика на културата към Евростат (WG Culture).

Обществено здраве и здравословни и безопасни условия на труд

В изпълнение на Регламент (ЕО) № 1338/2008 на Европейския парламент и на Съвета относно статистиката на Общността в областта на общественото здраве и здравословните и безопасни условия на труд през 2019 г. НСИ проведе регулярните

статистически изследвания, осигуряващи информация в областта на статистиката на ресурсите на системата на здравеопазване и умириятата по причини.

Във връзка с подготовката на регламент за прилагане на Регламент (ЕО)1338/2008 по отношение на статистическите данни за нефинансовите показатели в областта на статистиката на здравеопазването участваха експерти на НСИ в работата по методологически въпроси и междуинституционалната координация за показателите, които ще бъдат включени като задължителни за предоставяне от държавите членки.

В периода октомври - декември 2019 г. НСИ проведе третата вълна на извадковото изследване Европейско здравно интервю в изпълнение на Регламент (ЕС) № 141/2013 на Комисията относно статистиката, основаваща се на Европейската система за здравни интервюта.

Регионалните здравни инспекции като орган на статистиката проведоха в срок планираните изследвания и разпространиха информация по основните статистически показатели. **Дирекция „Национални здравни данни и електронно здравеопазване“ при Националния център по общественото здраве и анализи** към МЗ изпълни всички статистически изследвания и дейности, включени в НСП.

В тази тематична област през 2019 г. експертите от НСИ се включиха в работата на следните **работни групи и комитети**:

- Работна група на Евростат по „Статистика на общественото здравеопазване“;
- Техническа група на Евростат за нефинансовите показатели в областта на статистиката на здравеопазването;
- Техническа група на Евростат „Европейско здравно интервю“;
- Комитет за наблюдение на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“;
- Междуправителна експертна група между НСИ и Националния център по общественото здраве и анализи;
- Междуправителна работна група към Националния фокусен център по наркотици и наркомании;
- Междуправителна работна група за създаване на междуинституционален механизъм за изпълнение на препоръките на Комитета по правата на детето на ООН.

През 2019 г. продължават дейностите по проект „Пре-тестване на нови променливи за бъдещите вълни на Европейско здравно интервю“.

През 2019 г. експерти от НСИ се включиха в следните **обучения и семинари**:

- Курс за обучение по Европейската програма в областта на статистиката (ESTP) на тема „Създаване на статистика чрез комбиниране на данни от различни източници (Making statistics by combining data from different sources)“;
- Обучителен семинар „Повишаване на качеството на данните за умириятата по причини“;
- Обучителен семинар „Европейско здравно интервю 2019“;
- Преброяване на населението и жилищния фонд 2021 - подготовка на инструментариум;
- Преброяване на населението и жилищния фонд 2021 - работна среща на екипите по Заповед № РД 05-208/22.03.2019 година.

Доходи и условия на живот

През 2019 г. продължи регулярното събиране и публикуване на тримесечни и годишни данни за доходите, разходите и потреблението на българските домакинства и предоставяне на тримесечни и годишни тегла за изчисляване на хармонизирания и националния индекс на потребителските цени и националните сметки.

НСИ проведе регулярно панелно изследване „Статистика на доходите и условията на живот“ (EU-SILC 2019) в изпълнение на Регламент (ЕО) № 1177/2003 заедно с допълнителен модул „Предаване на благосъстоянието между поколенията, състав на домакинството и развитие на доходите“ съгласно Регламент (ЕС) 2018/174 на Комисията. Модул 2019 включва въпроси, отнасящи се до условията, в които интервюираното лице е живяло, когато той/тя е бил/а на около 14 години.

През 2019 г. експерти от НСИ се включиха в работата на следните **работни групи**:

- Работна група на Евростат „Доходи и условия на живот“ (SILC);
- Работна група на Евростат „Доходи и условия на живот“ (HBS);
- Целева работна група към Агенцията за социално подпомагане по Оперативна програма за храни и/или основно материално подпомагане на крайно нуждаещите се лица и домакинства;
- Работна група 13 „Социална политика и заетост“ към МТСП;
- Работна група за подготовка на Преброяване 2021;
- Работна група по Националната стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2020 към МТСП.

През 2019 г. **успешно приключиха** следните **проекти**:

- Споразумение за субсидия с Европейската комисия № 07141.2017.001-2017.354/РД10-7/21.07.2017 г. на тема „Модернизация на хармонизираното европейско изследване „Бюджет на времето“;
- Проект DTP1-161-4.1 YOUMIG „Подобряване на институционалния капацитет и насърчаване на сътрудничеството за справяне с въздействието на транснационалната младежка миграция“.

През 2019 г. **продължи работата** по следните **проекти**:

- Споразумение за субсидия с Европейската комисия № 829212-2018/РД 10-24 от 30.11.2018 г. на тема „BG - План за действие за подобрения на SILC“;
- Споразумение за субсидия с Европейската комисия № 882188-2019-BG-SILC EM REG на тема „Входни данни за Евромод и регионализиране“.

През 2019 г. експертите от НСИ се включиха в следните **обучения и семинари**:

- Обучителен семинар „Внедряване на модул 2019 г. „Предаване на благосъстоянието между поколенията“ в изследването „Статистика на доходите и условията на живот“ през 2019 г.“;
- Обучение за въвеждане на данни от изследването „Статистика на доходите и условията на живот“ на нова платформа;
- Обучителен семинар „Изискванията на Евростат за предоставяне на данни от Наблюдението на домакинските бюджети - вълна 2020“;
- Преброяване на населението и жилищния фонд 2021 - подготовка на инструментариум;

- Преброяване на населението и жилищния фонд 2021 - работна среща на екипите по заповед РД 05-208/22.03.2019 г.;
- Международен семинар за добри практики „Net-SILC3“ в Колчестър (Обединено кралство), Евростат;
- Международна конференция „Свързани отворени статистически данни“.

Социална защита

В съответствие с Регламент (ЕО) № 458/2007 на Европейския парламент и на Съвета относно Европейската система за интегрирана статистика на социалната защита през

2018 г. приключи попълването на статистически данни за 2017 г. по Основния модул на системата и по Модула за бенефициентите на пенсии. Основният модул съдържа данни за приходите и разходите по схеми на социална защита и по функции. Бяха спазени изискванията на Регламент (ЕО) № 110/2011 на Комисията по отношение на подходящите формати за предаване на данни, резултатите, които следва да се предават, и критериите за измерване на качеството по отношение на ESSPROS модула за нетните обезщетения за социална закрила. Източник на данни за статистиката на социалната защита са информационните системи и регистри на министерства и ведомства, управляващи схеми за социална защита. От НОИ бяха получени годишни данни за приходите и разходите по схеми 01 до 06 (основен модул по ESSPROS), както и данни за броя на бенефициентите на пенсии, класифицирани по схеми, по видове пенсии и по пол, в съответствие с формата за предоставяне на информация по Модула за бенефициентите на пенсии.

През 2019 г. експертите се включиха в работата на Работна група на Евростат по статистика на социалната защита (ESSPROS).

Продължи работата по Споразумение за субсидия с Европейската комисия № 07156.2017.003-2017.706 (Договор РД 10-23/04.12.2017 г.) на тема „Събиране на данни за ESSPROS“.

Престъпност и правосъдие

През 2019 г. продължи реализирането на дейностите по регулярните статистически изследвания за престъпленията, обвиняемите и осъдените лица (вкл. и осъдените непълнолетни лица) и дейността на местните комисии за борба с противообществените прояви на малолетните и непълнолетните.

В изпълнение на задълженията си на национален координатор в областта на статистиката на правосъдието НСИ ръководи и участва в работата на създадената междуведомствена експертна работна група за поетапното въвеждане в практиката на страната на Международната класификация на престъпленията за статистически цели.

През 2019 г. експертите от НСИ се включиха в работата на следните **работни групи**:

- Участие в Работна група на Евростат по статистика на престъпността;
- Участие в Техническата експертна група по прилагане на Международната класификация на престъпленията за статистически цели;
- Участие в Междуведомствен съвет (МвС) за методическо ръководство на ЕИСПП и Междуведомствена експертна комисия (МЕК) за ЕИСПП;
- Участие в междуведомствена работна група „Превенция на насилието и злоупотребата с деца“ към Националния съвет за закрила на детето;
- Участие в междуведомствена работна група за поетапното въвеждане в практиката на страната на Международната класификация на престъпленията за статистически цели на ООН/Евростат.

През 2019 г. успешно приключи проект „Тестване и провеждане на пилотно изследване за насилието, базирано на полов признак“ по споразумение за субсидия с Европейската комисия № 07143.2017.001-2017.679 (РД-10-20/22.11.2017 г.).

Продължи работата по проект „Подкрепа за подобряване на статистиката на престъпността 2018“ в изпълнение на споразумение за субсидия с Европейската комисия № 831416-2018-BG-CRIME-STATS (РД-10-25/04.12.2018).

През 2019 г. експертите от НСИ се включиха в следните **обучения и семинари**:

- Обучение за работа с информационна система за мониторинг на европейски и национални стратегии и регионална политика;
- Курс за обучение по Европейската програма в областта на статистика (ESTP) на тема „Създаване на статистика чрез комбиниране на данни от различни източници (Making statistics by combining data from different sources)“;
- Семинар по проект „Подкрепа за подобряване на статистиката на престъпността 2018“.

3.2. Макроикономическа статистика

Национални сметки

През 2019 г. е направена еталонна ревизия на данните в областта на националните сметки, която обхваща периода назад до 1995 г.: нефинансови национални сметки - тримесечни и годишни и финансови национални сметки - годишни данни.

Продължи работата по методологическото развитие и подобряване на качеството на данните с цел повишаване степента на хармонизиране с регламентите на ЕК и съкращаване на сроковете за предоставяне на данни - годишни данни за БВП и неговите компоненти по трите метода - производствен, метод на доходите и метода на крайното използване; финансови национални сметки; данни за заетостта и отработените човекочасове; регионални сметки; тримесечни и годишни сметки по институционални сектори.

Продължи участието на експертите от НСИ в работата на националните и международните работни групи в областта на националните сметки.

През 2019 г. приключи работата по проект на ЕК „Национални сметки и платежен баланс“ по отношение на подобряване данните за БНД, разработване и предоставяне на допълнителни показатели в областта на финансовите национални сметки и представяне на доклад описание на източниците и методите за разработване на тримесечните национални сметки.

През април 2019 г. съвместно с Евростат и Чешкия статистически офис беше организиран и проведен семинар на тема „Съставяне на баланси за нефинансовите активи в съответствие изискванията на ЕСС 2010“;

През юли беше организиран методологически семинар на тема „Еталонна ревизия на данните в областта на нефинансовите национални и регионални сметки“.

Държавна финансова статистика

Съгласно ЕСС 2010 са разработени и предоставени данни за периода 1997 - 2018 г. (окончателни данни).

През 2019 г. е направена еталонна ревизия на данните в областта на държавната финансова статистика - тримесечни и годишни данни.

Експерти от НСИ взеха участие в организиран от Евростат обучителен курс на тема „Държавна финансова статистика“.

Мониторинг на собствените ресурси

През 2019 г. е направена ревизия на данните за БНД въз основа на получените от ЕК препоръки в процеса на верифициране на данните в областта на собствените ресурси.

В резултат на разработената методология и в съответствие с член 4 от Регламент (ЕИО, Евратом) № 1553/89 и Ръководството за администриране на собствените ресурси на европейските общности в Р България на МФ са разработени данните за 2018 г. за средно претеглената ставка по ДДС.

Внедрени са методологически подобрения в изчислителните процедури в отговор на получени от ЕК препоръки в процеса на верифициране на данните в областта на собствените ресурси.

Създадена е експертна група за БНД, която замести Комитета по БНД съгласно разпоредбите на Регламент 516/2019 на ЕП и на Съвета относно хармонизирането на brutния национален доход по пазарни цени.

Потребителски цени

Актуализиран и изпратен в срок на Евростат е докладът за използваните източници и методи за събиране на информация, необходима за изчисляване на ППС.

През 2019 г. е внедрен стандарт за обмен на данни и метаданни (SDMX) в областта на хармонизирания индекс на потребителските цени.

Основен приоритет в работата беше провеждането на месечните статистически наблюдения на потребителските цени, които осигуриха необходимата информация за изчисляване на индексите на потребителските цени и инфлацията.

Продължи работата по усъвършенстване на методологията, конструирането и производството на индексите на потребителските цени във връзка с хармонизирането с европейските и международните стандарти. През 2019 г. е актуализирана извадката от търговски точки за наблюдение, подобрен е подборът на стоките и услугите, включени в потребителската кошница, разширен е обхватът на някои подиндекси, усъвършенствана е системата от статистически тегла чрез разширено използване на информация от допълнителни източници.

Въз основа на регулярните тримесечни статистически наблюдения на цените на жилищата се изчисляват индексите на цените на жилищата в Р България.

В рамките на пилотни проекти на ЕК продължи работата по включването на методологични подобрения, оптимизиране на събирането на данни и на производствените процеси и въвеждането на нови източници на данни в областта на показателите за недвижимите имоти.

НСИ продължи участието си в Програмата за европейски сравнения на ППС, която е част от текущата програма по статистика на ЕК и се координира от Евростат/ОИСР, като постигна целите, заложи в европейския работен план за изчисляване на ППС през 2019 година.

Изпълнени са планираните дейности за 2019 г. по проекти на ЕК във връзка с внедряването на методологични и практически подобрения и усъвършенствания в

областта на ХИПЦ. Проведени са пилотни проучвания относно по-ефективното използване на цените, регистрирани по интернет (web-scraping данни), и относно усъвършенстването на методите за оценка на качеството.

През 2019 г. НСИ проведе планираните шест ценови наблюдения, от които две на стоки и услуги по съгласувани европейски потребителски кошници за групите: E19-1 „Всичко за дома и градината“ и E19-2 „Транспорт, ресторанти и хотели“. Проведени са и четири специализирани ценови наблюдения: „Здравни услуги в болнични заведения“; за жилищни наеми в избрани агенции за недвижими имоти в столицата; за избрани условни строителни обекти; за машини и съоръжения. Подготвена и своевременно изпратена в Евростат е допълнителна национална статистическа информация.

През септември 2019 г. експерт на НСИ участва в обучителен курс в рамките на ESTP на тема „Преминаване към статистическа система, базирана на регистри“.

През ноември 2019 г. се проведе семинар със специалистите от ТСБ на тема „Проект на Потребителска кошница 2020, спецификации на стоките/услугите представители и практическите проблеми при регистрацията на цените“.

3.3. Бизнес статистика

Годишна бизнес статистика

Всички дейности по провеждане на регулярните изследвания и производство на данните в областта на структурната бизнес статистика и статистиката на предприятията под чуждестранен контрол (FATS), производството и продажбите на промишлени продукти (ПРОДКОМ), чуждестранните преки инвестиции, разходите за придобиване и придобитите дълготрайни материални активи, статистиката на финансовите и нефинансовите предприятия и годишните специфични изследвания по икономически дейности са изпълнени качествено и в срок.

През 2019 г. продължи функционирането на изградения от НСИ и НАП единен вход за подаване на годишните отчети за дейността на предприятията.

Продължи работата по адаптиране на националната система за производство на статистически данни към изискванията на новия Рамков регламент за интегриране на бизнес статистиката (FRIBS) в областта на СБС, FATS и ПРОДКОМ. В областта на СБС и FATS усилията бяха насочени към внедряване на новата статистическа единица „предприятие“ и изчисляването на количествените и качествените показатели, като се използва информацията, събрана от юридически единици. В областта на статистиката на производството и продажбите на промишлени продукти фокусът беше насочен основно към проблемите, свързани със събиране на данни от подизпълнителите.

През 2019 г. в областта на националното наблюдение за производство и продажби на промишлени продукти продължи работата за осигуряване на качествена, навременна и международно съпоставима статистическа информация. Дейностите включваха завишаване на изискванията към входящия контрол на ниво предприятие; сравнителен анализ и контрол за пълнота и съгласуваност с данните от системата „Интрастат“; сравнителен анализ с данните от предходната година; разширяване на използването на външни източници на информация (основно административни данни и „Big Data“), както и оказване на методологична помощ на респондентите. Бяха изчислени и изпратени на Евростат продуктови агрегати на втори и четвърти знак на КИД с цел разпространението им като европейска статистика, в изпълнение на договореност между Евростат и държавите членки. За нуждите на потребителите е осигурена навременна, надеждна и

онлайн достъпна, безплатна статистическа информация по продуктови агрегати на КПИД, със съпътстващи метаданни, при опазване на статистическата тайна.

През 2019 г. са изпълнени всички задачи по предоставяне на информационни материали за международни организации, за националните статистически издания, както и тези, произтичащи от сключените договори, споразумения и заявки по предоставяне на статистическа информация в областта на годишната бизнес статистика.

Експерти от НСИ взеха участие в работни групи, изготвяне на становища по предложенията на Евростат за съответните статистически области, както и в онлайн срещи и дискусии (webinar) с държавите членки по въпроси, свързани с качество на данните за производството от подизпълнител, третиране на конфиденциалността и производство и разпространение на ПРОДКОМ продуктови агрегати.

НСИ започна работата по проект „Развитие на структурната бизнес статистика“ в изпълнение на споразумение за субсидия с Европейската комисия. Основните цели на проекта са: разработване на методология за измерване на високия растеж в микропредприятията и осигуряване на подробен преглед на икономическото значение на тези предприятия чрез свързване на данните с показатели по СБС; разработване на методология за изследване на динамиката на високия растеж в предприятията в периода след растежа и осигуряване на изчерпателен преглед на икономическото значение на тези предприятия в периода след растежа чрез свързване на данните с показатели по СБС за периода по време и след растежа; свързване на данните от изследването на международния сорсинг за 2017 г. с данните по СБС за по-добро разбиране на движещите сили на глобализацията. Проектът ще бъде реализиран с наличните в НСИ статистически данни без допълнителна тежест за предприятията.

Проведен бе семинар обучение във връзка с годишната актуализация на ИС „Бизнес статистика“ за отчетна 2019 година.

Краткосрочна бизнес статистика

През 2019 г. всички регулярни изследвания от НСП (продажби в промишлеността, строителството, търговията и услугите; дейност на нефинансовите предприятия; цени на производител в промишлеността и услугите; цени на производител на основен ремонт и подобрения на жилища и жилищни сгради; разходи за придобиване на ДМА; разрешено и започнато ново строителство на сгради) са проведени качествено и в срок, в съответствие с националното и европейското законодателство. Всички краткосрочни показатели са изчислени съгласно изискванията на регламентите по КБС, като същите бяха публикувани на национално ниво и предоставени на Евростат.

В областта на месечното наблюдение „Производство и продажби на вътрешния пазар на основни промишлени продукти“ фокусът е поставен върху подобряване качеството на първичните данни, декларирани от предприятията; намаляване на тежестта върху предприятията; навременно качествено удовлетворяване на потребностите от месечна статистическа информация.

Продължи работата по оценка, усъвършенстване на методологията, подобряване на качеството на данните от КБС и поддържане на съпоставимостта на динамичните редове. Актуализирани са извадките с цел осигуряване на по-добра представителност и отразяване на промените в структурата на нефинансовите предприятия.

През 2019 г. НСИ продължи да получава регулярно от НАП месечна информация за подадените ДДС декларации, използвана за подобряване на качеството и пълнотата на краткосрочните статистически показатели в областта на търговията и услугите.

Актуализирани са метаданните на български и английски език за всички статистически изследвания в краткосрочната статистика на сайтовете на НСИ и Евростат.

През 2019 г. експертите от НСИ допринесоха за подготовката на новия Рамков регламент за интегриране на бизнес статистиката (FRIBS) в областта на краткосрочната бизнес статистика посредством изготвените становища на експертно равнище по предложенията на Евростат и участието си в цели и работни групи на Евростат.

НСИ продължи работата по проект „Установяване на процеса на производството на нови индекси на производството в търговията и услугите и подобряване на качеството на краткосрочната бизнес статистика“. Изготвени и изпратени на Евростат са междинни доклади за двете области - „Установяване процеса на производство и разпространение на обема на търговията на едро и обема на търговията и ремонта на моторни превозни средства на ниво група по КИД - 2008“ и „Улесняване и автоматизиране на процеса на производство на подходящи дефлатори за изчисляване на индексите на производството в услугите, обема на търговията и ремонта на моторни превозни средства за всички необходими групи и дейности“. Разработен и внедрен е софтуер за изчисляване на дефлаторите.

Енергийна статистика

През 2019 г. експертите взеха активно участие в консултациите на Евростат и други институции относно:

- Проект на Регламент на Комисията (ЕС) за изменение на Регламент (ЕО) № 1099/2008 на Европейския парламент и на Съвета относно статистиката за енергийния сектор, по отношение на изпълнението на актуализации на годишната, месечната и краткосрочната месечна енергийна статистика;
- Проект на Регламент за изпълнение на Комисията по отношение на съдържанието на докладите за качество относно европейската статистика на цените на природния газ и електроенергията съгласно Регламент (ЕС) 2016/1952 на Европейския парламент и на Съвета;
- Проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за запасите от нефт и нефтопродукти.

Актуализиран е инструментариумът в областта на енергийната статистика в съответствие с последните изменения на Регламент (ЕС) 1099/2008.

Успешно приключи пилотно изследване на тема „Дезагрегиране на статистиката за крайното потребление на енергия в сектор „Индустрия“, с което е осигурена детайлна разбивка на съществуващите агрегирани показатели за крайното потребление на енергийни продукти от индустрията за референтната 2017 година.

Експерти от НСИ участваха в методологически курс на Евростат на тема: „Енергийна статистика“.

Транспорт

В областта на статистика на транспорта продължи събирането, обработката и изпращането в Евростат на данни за железопътния транспорт съгласно изискванията на

Регламент (ЕС) 2016/2032, изменящ Регламент (ЕО) № 91/2003 относно статистиката на железопътния транспорт.

В резултат на доброто сътрудничество между НСИ и Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация“ и Изпълнителна агенция „Морска администрация“ към МТИТС са проведени изследвания в областта на въздушния транспорт и дейността на речните и морските пристанища, като благодарение на съдействието на двете институции е повишено качеството на предоставените данни.

През 2019 г. дирекция „Пристанища и пристанищни услуги“ в ИА „Морска администрация“ проведе изследванията за дейността на морските и речните пристанища.

Събирането и предоставянето на статистическа информация за Евростат е осъществено в срок и съгласно специфичните номенклатури и отчетни форми, предвидени в Регламент (ЕС) № 974/2018 относно статистиката за превоза на товари по вътрешни водни пътища, Директива 2009/42/ЕО относно статистическите данни при превоз на товари и пътници по море, както и на Регламент (ЕО) № 1304/2007 за изменение на Директива 95/64/ЕО, Регламент (ЕО) № 1172/98, Регламенти (ЕО) № 91/2003 и (ЕО) № 1365/2006 по отношение на създаването на NST 2007 като единна класификация на превозваните товари с някои видове транспорт. Информацията, подавана от пристанищните оператори и собствениците на пристанища, обхваща изчерпателно дейността на морските и речните пристанища на Република България, свързана с обработката на товари и обслужването на пътници.

През годината Изпълнителна агенция „Морска администрация“ продължи работата си по усъвършенстване на статистическата информационна система ПОРТСТАТ за събиране и обработване на данните, отчитаща пътничепотока и товаропотока през морските и речните пристанища на Р България, при съобразяване с препоръките и методологическите указания на Евростат и с методическата помощ на експертите от НСИ.

Туризм

През 2019 г. продължи провеждането на регулярните статистически изследвания в областта на туризма и са изпълнени в срок задачите по осигуряване на статистическа информация за развитието на туризма в страната относно дейността на местата за настаняване, пътуванията на българи в чужбина и посещенията на чужденци в България, туристическите пътувания и разходите за туризъм на населението и сателитните сметки за туризма. Месечните и тримесечните наблюдения се провеждат в съответствие с препоръките на Световната организация по туризъм и съгласно изискванията на Регламент (ЕС) № 692/2011 и Регламент (ЕС) № 1051/2011 за прилагане на Регламент (ЕС) № 692/2011.

Продължи работата по Договор № РД-10-2/19.01.2018 г. между НСИ и Държавната статистическа служба на Република Северна Македония по ИПА 2015 Мултинационална програма за сътрудничество в областта на статистиката, Грант 14463.2015.003 - 2016.505. Проведена е експертна мисия с цел методологическа и техническа помощ на ДСС на Република Северна Македония при провеждане на съвместими със законодателството на Европейския съюз изследвания в областта на статистиката на туризма и по-конкретно статистическото изследване в домакинствата на туристическите пътувания и разходите за туризъм. По време на мисията е направен преглед и валидиране на първичните данни от изследването на националния туризъм в Република Северна Македония - източници на данни и използвани методи за претегляне на данните, както и изготвяне на отчет за качеството на данните и програмата за предоставяне на микроданни на Евростат в

съответствие със законодателството на Европейския съюз. Представен е опитът на НСИ в обработването и разпространението на данните от статистическото изследване на националния туризъм в България. Експертите от Държавната статистическа служба на Република Северна Македония могат да се обръщат към българските колеги относно съдействие и помощ при подобрения в практиките за осигуряване на качествена информация и публикуване на данни както от изследването в домакинствата, така и от всички статистически изследвания в областта на туризма.

През 2019 г. експерти от НСИ участваха в регулярните работни групи по статистика на туризма към ЕК.

Продължи участието на експерти в междуведомствената работна група по разработване на Единна система за туристическа информация (ЕСТИ). Системата ще осигури информация относно капацитета и дейността на местата за настаняване чрез подаване на необходимите данни от респондентите. Ефектът от въвеждането на ЕСТИ ще се изрази в намаляване на товареността на респондентите и достъп до една и съща информация от всички заинтересовани институции.

Бизнес регистър

През 2019 г. продължи дейността по обработка и въвеждане на данни в РСЕ от административни източници с цел осигуряване и поддържане на рамка за всички бизнес статистически наблюдения в НСИ. Ежедневно са получавани данни от Търговския регистър и Регистър Булстат, а годишно са подготвени месечни данни за броя осигурени лица от Регистъра на осигурените лица от НОИ.

Въз основа на годишните статистически изследвания за 2018 г. в РСЕ са актуализирани статистическите единици „предприятия“, „местни единици“ и „местни единици по вид дейност“. Регулярно са актуализирани и техните характеристики, като е използвана информация освен от годишните статистически изследвания и от външни административни източници.

Обработени са данните от Справката за група предприятия от годишния отчет на предприятията за 2018 година. Формирани са Групи предприятия - основа и източник на данни за актуализиране на Еврогруп регистъра. НСИ предостави на Евростат съвкупност от български правни единици, членове на групи предприятия на европейско ниво, идентифицираните чуждестранни правни единици, участващи в многонационални групи предприятия на национално ниво. По изготвен календар от Евростат НСИ изпрати данни за единици и връзки, описващи многонационални групи предприятия за цикъл 2018 година.

Изследван е обхватът на регистъра по отношение на отделните видове единици - правни и статистически, и съответните задължителни характеристики. НСИ предостави попълнени въпросници на Евростат за качеството, метаданните и развитието на РСЕ.

Регистърът на статистическите единици продължи да осигурява пълен обхват от активни статистически единици „предприятия“, „местни единици“ или „групи предприятия“, както и да предоставя условия за формиране на извадки по определени критерии за статистическите наблюдения.

Регистърът на статистическите единици е използван като основен източник на информация при подготовката на бизнес демографията на предприятията, която описва жизнения цикъл на предприятията и представя данни за броя на активните предприятия, броя на новородените предприятия, относителния дял на оцелелите предприятия, броя на

умрелите предприятия, както и данни за промяната на заетостта в тях към определен момент.

Данни от РСЕ са използвани за формиране на изходи за регистрации и банкрути, изпращани в Евростат за всяко тримесечие.

Обработени и публикувани са данни от изследването на фамилията бизнес в Р България.

РСЕ продължи да предоставя данни по сключени споразумения, както и справки по заявки на външни и вътрешни потребители.

Успешно завърши работата по разработване на нови функционалности на РСЕ, които да осигурят архивиране и оптимизиране на съдържанието на базата данни в РСЕ.

През 2019 г. експерти участваха в следните работни групи:

- Работна група „Бизнес демография“;
- Работна група „Бизнес регистри и статистически единици“.

В областта на бизнес регистъра НСИ завърши дейностите по следните проекти на ЕК:

- „Европейско профилиране - Стъпки към прилагане на Европейската система от оперативно съвместими статистически бизнес регистри (ESBRs)“;
- „Пилотни проекти по оперативна съвместимост - Стъпки към прилагане на Европейската система от оперативно съвместими бизнес регистри (ESBRs)“;
- „Подкрепа за прилагане на дейности по профилиране в държавите членки“.

Статистика на външната търговия със стоки

През 2019 г. основните приоритетни направления в областта на статистиката на външната търговия със стоки са:

- по-пълно използване на административни източници на информация;
- осигуряване на навременна и надеждна статистическа информация и подобряване на качеството на данните;
- адаптиране на националната система за производство и разпространение на статистически данни за външната търговия със стоки в съответствие с променените изисквания на европейското законодателство и с нуждите на потребителите от външнотърговски данни;
- участие в работата на Евростат по обсъждане на стратегически въпроси, засягащи бъдещото развитие на статистиката на международната търговия със стоки.

Предприети са мерки за осигуряване на по-пълно и навременен обхват на износа и вноса за/от трети страни и гарантиране на предоставянето на надеждни и навременни данни за външнотърговската статистика. Обсъдени и уточнени са налагащите се вследствие на изменения в европейското митническо законодателство промени в изходите за НСИ от информационната система за внос на АМ. Експертите на НСИ използват получените в АМ по линия на Единното разрешение за опростени процедури опростени митнически декларации, оформени в други държави.

НСИ продължи работата по подобряване на качеството на първичните данни, деклариращи от търговците. Експертите от НСИ осъществяват директни контакти с Интрастат операторите, както и контакти в сътрудничество с НАП, вследствие на които са коригирани някои неточности в подадените Интрастат декларации. Оказана е методологична помощ на респондентите при деклариране на данни при специфични

случаи, което допринесе за улесняване на бизнеса при изпълнение на месечните му задължения при подаване на Интрастат декларации.

Съвместно с Евростат са изготвени доклади за качеството на предоставяните данни - агрегирани и детайлни месечни данни за износа и вноса на стоки, както и годишни данни по бизнес характеристики на предприятията и по валута на фактуриране.

В изпълнение на задълженията си НСИ определи праговете за деклариране и праговете за статистическа стойност по системата „Интрастат“ за 2020 г., както и видовете данни, подлежащи на деклариране.

През 2019 г., като орган на статистиката дирекция „Интрастат“ към НАП, продължи усилията си по усъвършенстване на качеството на данните, декларирани от Интрастат операторите. Във връзка с осъществявания от дирекция „Интрастат“ контрол на качеството и достоверността на събираните данни за вътрешнообщностната търговия със стоки са осъществявани контакти с дружествата по определяне на задължените лица по система „Интрастат“ и по изясняване на възникнали въпроси по декларираните стокови трансакции. Изготвени бяха актуализирани методологични и логистични документи за работа със системата в помощ на служители и търговци.

Ежемесечно се осъществяват съпоставки на декларираните данни по Интрастат с данните от други административни източници в НАП - системите VAT и VIES.

Продължи дейността по усъвършенстване на качеството на събираните данни по ИС „Интрастат“ чрез въвеждане на допълнителни правила за валидиране, различни видове проверки и статистически методи, допустими диапазони и други.

ИС „Външна търговия“ продължи да дава директен достъп на потребителите до по-детайлни данни за търговията в рамките на ЕС, както и за търговията с трети страни.

В отговор на нововъзникващите нужди на потребителите през 2019 г. НСИ предостави на Евростат допълнителни данни по бизнес характеристики на предприятията, изготвени чрез по-широко и ефективно използване на наличните в НСИ данни, без да бъде увеличена тежестта за респондентите.

Едно от ключовите направления в съвместната работа на НСИ, НАП и АМ е активното участие в интегрирането на разпоредбите за Интрастат и Екстрастат в базовия акт и в актовете за прилагане на FRIBS. Експертите на НСИ участват активно в провежданите в Евростат съвместни заседания на Целевата група по обмен на микроданни на статистиката на международната търговия със стоки и Целевата група по информационни технологии към ESS.VIP, които целят осигуряване на надеждност и сигурност на бъдещия обмен на микроданни за изпращанията между държавите членки.

През 2019 г. експерти от НСИ участваха в регулярните работни и целеви групи на Евростат, свързани със статистика на външната търговия със стоки.

През май НСИ беше домакин на първата среща във връзка с провежданото огледално сравнение с Федералната митническа администрация на Швейцария в областта на статистиката на външната търговия със стоки.

Служителите от дирекция „Интрастат“ на НАП, като орган на статистиката, продължават работата по развитие и усъвършенстване на ИС „Интрастат“ чрез въвеждане на нови модули за анализ и контрол на качеството. През годината са осъществени обучения за представяне и обсъждане на въпроси и специфични казуси, свързани с прилагането на системата „Интрастат“. Обученията са проведени както за служители от агенцията, така и за Интрастат оператори.

3.4. Статистика на селското, горското и рибното стопанство

Започна подготовката на преброяването на земеделските стопанства в Р България, което ще се проведе през 2020 година. Разработен и приет е Закон за преброяване на земеделските стопанства в Република България през 2020 година (ДВ, бр. 22 от 15.03.2019 г.), избрано е лого на преброяването, проведено е пробно преброяване в периода 1.09 - 11.10.2019 г., тествани са организацията и инструментариумът за същинското преброяване.

Извършена е актуализация на ИС за агростатистика (ИСАС), поддържана от отдел „Агростатистика“ в МЗХГ в рамките на дейностите по Споразумение за безвъзмездна помощ с Евростат № 2018.0209 „Модернизиране на земеделската статистика в България - разработване на статистически въпросник и списък на земеделските стопанства като част от подготовката за преброяване на земеделските стопанства през 2020 г. при прилагане на Регламента за интегрираната статистика на земеделските стопанства (IFS)“. Актуализиран е статистическият регистър на земеделските стопанства, подготвен е проект на статистическия въпросник за преброяването и е добавен модул за определяне на географското местоположение на стопанствата от регистъра в ГИС среда.

Извършена е актуализация и надграждане на платформата на информационната земеделска счетоводна система (ИЗСС), поддържана от отдел „Агростатистика“ в МЗХГ за функциониране на системата за земеделска счетоводна информация. Актуализиран е формулярът за събиране на данни за отчетната 2018 г. в изпълнение на Регламент (ЕС) 2015/220 на ЕК.

Експерти на НСИ участваха текущо в дейностите на Централната комисия по преброяването на земеделските стопанства и на областните комисии по преброяването.

В периода 13 - 14 май 2019 г. в рамките на „IPA 2015 Многонационална програма за сътрудничество в областта на статистиката“ експерти от НСИ и МЗХГ обучаваха представители от статистическите служби на шест държави от Западните Балкани и от Турция в областта на агромонетарната статистика и икономически сметки, цени и индекси в селското стопанство.

Експерти от НСИ участваха в:

- обучителен курс по ESTP на тема: „Административни данни и преброявания, преминаване от традиционни към базирани на регистри или комбинирани преброявания“ (21 - 23 май 2019 г., Висбаден, Германия);
- семинар на тема: „Административни данни за бизнес статистиката и статистиката на селското и рибното стопанство“ (17 - 18.10.2019 г., Букурещ, Румъния), организиран от Евростат и DevStat.

През периода 19 - 21.06.2019 г. в УЦ на НСИ е проведен семинар на тема: „Подобряване качеството на информацията в областта на икономическите сметки и цените в селското и горското стопанство“ с участието на експерти от НСИ, ТСБ и отдел „Агростатистика“ в МЗХГ.

През периода 23 - 25.10.2019 г. в УЦ на НСИ е проведен семинар на тема: „Подобряване координацията и сътрудничеството при използването на административни източници за статистически цели“ с участие на представители от МЗХГ и ИАРА, отговорни за функционирането на Информационно-статистическата система на агенцията.

3.5. Многоотраслова статистика

Бизнес тенденции

През 2019 г. продължи работата по всички статистически изследвания в областта на бизнес тенденциите, които се провеждат с финансовото съдействие на ЕК съгласно „Общата хармонизирана програма на Европейския съюз за бизнес наблюдения и наблюдение на потребителите“ по проект „Бизнес наблюдения и наблюдение на потребителите“.

Месечните бизнес наблюдения в промишлеността, строителството, търговията на дребно и сектора на услугите осигуряват информация за стопанската конюнктура в страната. Информацията от тях е изключително актуална, тъй като данните се отнасят за месеца, в който се провеждат наблюденията. Показателите, получени от тях, могат да се използват като компоненти на съставни изпреварващи показатели за анализ и откриване на повратните точки в икономическия цикъл.

Наблюдението на потребителите осигури данни за тенденциите в развитието на общественото мнение по основни икономически процеси и явления като общата икономическа ситуация в страната, инфлацията, безработицата, спестяванията, намеренията за извършване на основни разходи за предмети с дълготрайна употреба и покупка на жилище или автомобил.

Наблюдението на инвестиционната активност в промишлеността осигурява данни за направените инвестиции и инвестиционните планове на предприятията в сектора.

През 2019 г. експерти участваха в регулярните работни групи за бизнес наблюдения и наблюдение на потребителите на ЕК.

Показатели за мониторинг на национални и европейски политики

През 2019 г. НСИ продължи да оказва съдействие на органите, отговорни за формирането, изпълнението и оценката на политиките, заложи в националните и регионалните стратегически документи и оперативните програми, финансирани от европейските структурни и инвестиционни фондове, чрез осигуряване на актуална статистическа информация за мониторинг на заложените в тях приоритетни цели.

Изградената информационна система за мониторинг на европейски и национални стратегии и регионална политика (ИС „Мониторстат“) влезе в редовна експлоатация, което я превръща във втория по големина комуникационен канал на НСИ за разпространение на информация след ИС ИНФОСТАТ, както и в национална платформа за мониторинг и проследяване на ключови стратегически документи (стратегии) от национално и международно значение като Целите за устойчиво развитие 2030 на ООН, Европа 2020, Националната програма за развитие 2020, Оперативните програми от програмния период 2014 - 2020 г., Регионалните планове за развитие и други.

Продължи участието на експерти от НСИ в работните групи, комитети и съвети в областта на многосекторната и регионалната статистика, пространствените данни и европейските политики и програми:

- Междуведомствен съвет по пространствени данни, както и в експертната работна група към него, Комитет за наблюдение на споразумението за партньорство, комитетите за наблюдение на Оперативните програми от програмния период 2014 - 2020 г.;
- Регулярните работни групи на ЕК в следните тематични области - Регионална статистика и развитие на градските и селските райони, индикатори за устойчиво развитие и „Европа 2020“, Статистика на земеползването и земното покритие на площите - LUCAS;

- За първи път НСИ участва в Експертната работна група на ИКЕ на ООН по статистика за Целите за устойчиво развитие 2030.

Статистика и сметки за околната среда

През 2019 г. НСИ насочи усилията си към разработването на сметките за екосистемите и предоставяните от тях услуги, които са сред приоритетите на Евростат за въвеждане на нови икономически сметки за околната среда. Тествана е методологията и са изготвени експериментални пилотни сметки за обхвата (площта) и състоянието на основните типове екосистеми на национално ниво във физически единици.

Основен приоритет в областта на статистиката на околната среда и сметките е усъвършенстване на методологията и осигуряването на надеждна информация за състоянието, видовете натиск и основните тенденции на въздействие на икономиката върху околната среда.

При изготвянето на националната инвентаризация през 2019 г. продължи внедряването на новата методология за изчисление на емисиите във въздуха съгласно изискванията на Ръководството за инвентаризация на емисиите на вредни вещества (EMEP/CORINAIR 2016) и препоръките на проверяващия международен екип от експерти, отчитайки спецификата на ключови категории производства на национално ниво. Преизчислени са данните от националната инвентаризация на емисиите на вредни вещества в атмосферата назад до 1990 година.

През 2019 г. експерти от НСИ участваха в РГ за разработване на „Национална програма за редуциране загубите от храни и хранителни отпадъци 2019 - 2024“.

През 2019 г. успешно бяха **приключени следните проекти:**

- Проект на ЕК „Подобряване на методите за разпределяне на емисиите от пътният транспорт“;
- „Пилотен проект за изследване на обхвата и състоянието на екосистемните сметки във физическо изражение“, финансиран от ЕК;
- Проект на ЕК „Подобряване на статистиката за внос и износ на отпадъци“.

Работата на НСИ в областта на сметките за екосистемите продължава в рамките на проект Хоризонт 2020 „Картиране и оценка на интегрирани сметки за екосистемите“.

През 2019 г. е проведен обучителен семинар на тема „Статистика и сметки за околната среда, включително сметки за природния капитал и екосистемите“.

Статистика на жилищния фонд

През 2019 г. продължи производството на данни по изследванията за въведените в експлоатация новопостроени жилищни сгради и жилища, съборените жилищни сгради и жилища и жилищния фонд.

Регионална статистика и географски информационни системи

През 2019 г. продължи работата по разпространението на статистически данни в регионален разрез. Публикуваните данни в електронната публикация „Районите, областите и общините в Република България“ са представени на най-ниско ниво, при спазване на методологиите на изследванията и статистическата конфиденциалност. Разработените данни са от териториално ниво NUTS0 - 3, а по някои от показателите и до ниво община и населено място.

С цел да се отговори на специализираните информационни потребности на външни

потребители, продължи работата по приложението на ГИС технологиите за създаване на тематични пространствени слоеве от статистическа информация и поддържане на цифрови модели на големите населени места. През 2019 г. продължи актуализацията въз основа на събраната статистическа информация за сградния и жилищния фонд в страната, както и дейността по картографското представяне на резултатите от статистическите изследвания в изданията на НСИ.

Наука, технологии и иновации

През 2019 г. продължи работата по производството и разпространението на статистически данни за НИРД и за иновациите в съответствие с методологичните указания на Евростат и изискванията на Регламент за изпълнение (ЕС) № 995/2012.

Резултатите от регулярните статистически изследвания за НИРД и за бюджетните разходи за НИРД са изпратени на Евростат в определените срокове и с необходимото качество.

През 2019 г. експертите на НСИ участваха в регулярните работни групи за научноизследователската и развойна дейност и иновационната дейност.

НСИ завърши успешно дейностите по проект „Повишаване на иновационния капацитет на малките и средните предприятия“ (SME Innovation Capacity Boost - SMEInnoBoost), който се реализира в рамките на програмата „Балкани - Средиземно море 2014 - 2020“ (Interreg - Balkan-Mediterranean 2014 - 2020). Водещ партньор е Националното сдружение на малкия и средния бизнес в България.

Информационно общество

През 2019 г. НСИ продължи работата по регулярните годишни статистически изследвания в областта на информационното общество в съответствие с препоръките на Евростат и съгласно изискванията на Регламент (ЕС) № 1798/2018. Данните от тези изследвания осигуряват надеждна и международно съпоставима информация за използването на информационни и комуникационни технологии в домакинствата и предприятията в България.

Извършена е актуализация на използваните показатели, измерващи развитието на информационното общество, и в изследванията са въведени нови модули на тема „ИКТ сигурност“.

През 2019 г. експертите на НСИ участваха в работни групи и в изготвянето на становища, свързани с разработване на стратегически и програмни документи, проекти на законодателни актове и методологии в областта на информационното общество.

Продължи работата по проект на ЕК „Статистика на научноизследователската и развойна дейност и на иновационната дейност през 2018 година (CIS 2018)“, като основната цел е формиране на международно съпоставими данни по нови показатели за иновациите, събрани с нов напълно хармонизиран въпросник за иновациите в ЕС.

3.6. Информационни и комуникационни технологии, статистическа инфраструктура и други дейности

Информационни и комуникационни технологии

Основен приоритет е увеличаването на капацитета и степента на резервиране на информационните системи чрез използване на ефективни средства за съхраняване и възстановяване на информационните системи и данните от статистическите изследвания. Прилагат се надеждни политики за резервиране на базите данни и компонентите на

информационните системи чрез специализиран софтуер и поддържане на библиотека на архивните носители.

Дейностите по мониторинг на функционирането на техническата инфраструктура се автоматизират и се осигурява надеждна и ефективна работа на информационните системи и предоставяните услуги. В края на 2019 г. завърши процесът на интегриране на нови софтуерни решения (Qradar и Guardium) за събиране на информация за сигурността и управление на събития (SIEM).

Разработени са средства за web-scraping за целите на изследванията на цените и започна реално събиране на данни чрез тези методи.

С цел улеснение на респондентите Подпомагачият център оказва съдействие по технически и/или методологически проблеми, а като гаранция за своевременна реакция е внедрена система за управление и контрол на заявките.

Усъвършенстван е обменът на данни между НСИ и другите администрации (НАП, АМ, НОИ), като се използва директна връзка през единната електронна съобщителна мрежа, гарантираща сигурност на обмена и защита на данните. С цел максимална защита на индивидуалните данни при обмена на микроданните за вътрешнообщностната търговия НСИ осъществи свързаност с Евростат и други членове на ЕСС през сигурната защитена мрежа TESTA на Евростат. Предстои изграждане, внедряване, извършване на тестове на ИС за обмен на микроданни по определен график за различните фази (тестова, предпроизводствена и производствена).

НСИ поддържа Националния регистър на населените места и Общия регистър на търговците, като в НРНМ са отразени всички промени в териториалните и административно-териториалните единици. За улеснение на другите администрации НСИ разработи и публикува на сайта си актуална версия на ЕКАТТЕ.

През 2019 г. продължи с ускорени темпове процесът по изграждане на централизирани информационни системи и изграждане на нови среди за виртуализация.

Развитие на статистическите информационни системи

През изминалата година продължи дейността по разработване на изходи и специфични анализи за различни статистически изследвания с използване на статистическия пакет SPSS Statistics Server (20.0) и SAS, които са основна аналитична платформа в НСИ.

През 2019 г. продължи процесът на реинженеринг на съществуващи софтуерни приложения и преминаване към централизирани системи с децентрализирано въвеждане на статистически формуляри при използване на съвременни технологични платформи - .Net.

ИКТ инфраструктура

През 2019 г. развитието на информационната и технологичната инфраструктура е основен приоритет за постигането на надеждна работа на информационните системи и осигуряване на непрекъсваемост на предоставяните услуги за респондентите и потребителите на статистическа информация.

НСИ поддържа и развива съвременен център за данни (Data center), отговарящ на високите изисквания за съхранение и защита на данните и информационните активи. През 2019 г. започна проектирането на модернизация на резервен център за данни (Disaster Recovery Center) с цел осигуряване на непрекъснатост на процесите в НСИ за събиране, обработка и разпространение на статистическа информация.

В НСИ се осъществява непрекъснат мониторинг и поддръжка на работоспособността на техническите средства и информационните системи, изграждащи информационната инфраструктура.

Извършена е успешна миграция на системите за виртуализация и управление към по-нови софтуерни версии.

Един от акцентите в дейността е администрирането на операционните системи, средствата за антивирусна защита и актуализацията на използваните в НСИ програмни средства.

Методология, статистически метаданни, класификации и стандарти

През април 2019 г. е сформирана специална работна група с цел разработване на национална версия на Общия модел на статистическия производствен процес в съответствие с GSBPM ver. 5.1 (Generic Statistical Business Process Model).

През 2019 г. продължи зареждането и съхраняването в националното ИТ средство за справочни метаданни на национална структура за метаданни по процеса (NPMS) за отделните статистически изследвания в съответствие с GSBPM. По този начин НСИ изпълнява своите задължения по една от препоръките от Партньорската проверка 2014.

В началото на 2019 г. стартира работата по проект на тема „ESSnet on Big data - II“, като НСИ е активен партньор в следните шест работни пакета: извличане и внедряване на информация от интернет за свободните работни места; извличане и внедряване на информация от интернет за характеристики на предприятията (web scraping); процеси и архитектура; данни за финансовите трансакции; иновативна статистика на туризма и подготовка за интелигентна статистика (trusted smart statistics). Проектът има висока практическа стойност, тъй като се тества възможността „големите данни“ (Big Data) да бъдат използвани като допълнителен източник за производство на официална статистика.

Един от значимите резултати към момента е производството и публикуването на експериментална статистика за онлайн характеристиките на предприятията на интернет страницата за експериментална статистика на Евростат, както и на wiki-платформата на проекта.

Друг важен резултат е успешното приключване на работата по пакета за подготовка за интелигентна статистика, в който е проучена възможността Варна като „умен“ град да бъде генератор на статистически показатели въз основа на събраната информация от мобилни устройства чрез блокчейн технологиите. След проведено емпирично изследване на определени групи хора с увреждания са направени изводи и препоръки, които да бъдат използвани при формирането на политики на регионално ниво.

Обещаващи резултати са постигнати и по отношение на производството на експериментална статистика за свободните работни места чрез извличане на информация от най-големите онлайн платформи за търсене и предлагане на работа в България. В допълнение, екипът на НСИ имаше възможност да анализира данни за България, събрани и обработени от Европейския център за развитие на професионалното обучение (CEDEFOP).

Една от основните задачи през 2019 г. е поддържането в актуално състояние на статистическите класификации и оказването на методологична помощ на потребителите. През 2019 г. НСИ се включи в актуализацията на статистическата класификация на икономическите дейности в Европейската общност (NACE Rev. 2), предхождаща предстоящата голяма ревизия.

В резултат на настъпилите промени в Комбинираната номенклатура (CN) са разработени кодови таблици за преход, актуализирани са списъците на T и Z кодовете и е

извършена ежегодна актуализация на самообяснителните текстове на Комбинираната номенклатура.

НСИ продължи участието си в поддръжката на Националната класификация на професиите и длъжностите 2011 и в актуализирането на списъка с длъжностните наименования и кореспондиращите таблици.

През 2019 г. продължи текущата поддръжка на ИС „Статистически класификации“ и електронните речници.

НСИ продължи работата по внедряване на стандарта за обмен на данни и метаданни (SDMX) в националната статистическа практика. НСИ предоставя на Евростат справочни метаданни чрез уебприложението „ESS-Metadata Handler“.

НСИ продължи и през 2019 г. да предоставя данни и метаданни на МВФ съгласно специалния стандарт за разпространение на данни „Плюс“ (SDDS Plus).

През 2019 г. НСИ беше домакин на посещение с цел обучение на експерти от Статистическия комитет на Азербайджан в областта на използването на статистически класификации и обучение на експерти от Арменския статистически институт в областта на управление на качеството.

В рамките на проект с ЕК НСИ продължи работата по подобряване на качеството на Наблюдението на работната сила.

Разпространение на статистическата информация

Издателска дейност на НСИ

През 2019 г. НСИ публикува богата по обем и съдържание статистическа информация в съответствие с европейските стандарти за надеждност, навременност и качество на статистическата информация. С издаваните публикации НСИ се стреми да отговори на очакванията и потребностите на държавните институции, бизнеса и цялото общество от обективна, полезна и качествена статистическа информация, поднесена по достъпен и разбираем начин.

През 2019 г. са издадени 19 публикации - **печатни** (с електронна версия на CD) и **електронни** (само на CD), с общ тираж 32 240 броя, като повечето издания са двуезични - на български и английски език, с включени данни на национално и регионално ниво от различни статистически области.

Основните издания са Статистически годишник 2018, Статистически справочник 2019, списание „Статистика“, което навърши 90 години, и Годишен отчет 2018 с нова визия и променен формат.

За поредна година НСИ издаде и редица рекламни дипляни и брошури за популяризиране на статистическите изследвания в различни социално-икономически области, както и Каталог на статистическите издания с информация за публикационната дейност през следващата календарна година.

Библиотека на НСИ

Дигиталната библиотека на НСИ продължава да заема водеща позиция в национален мащаб в областта на изграждането, управлението и онлайн разпространението на дигитални информационни ресурси.

Предоставянето на свободен и безплатен онлайн достъп до дигиталния архив на НСИ е сред основните приоритети в дейността на библиотеката. Продължи създаването на потребителски ориентирана дигитална база с .pdf страници, извеждане на съдържание,

пълнен текст и индекс на дигиталните копия, които са прикачени към .iLib-навигатор в електронния каталог на интегрираната информационно-търсеща библиотечна система.

През 2019 г. на сайта на библиотеката е публикувана колекция „Преброяване 1975 - Жилищен фонд“.

В дигиталната библиотека на НСИ са регистрирани 19 688 посещения и 103 034 използвани дигитални страници.

Осъществен е национален и международен книгообмен с близо 100 научни и университетски библиотеки в страната, както и с библиотеки на статистически служби в чужбина и международни организации.

Интернет сайт на НСИ

На интернет сайта на НСИ е създадена рубрика „Преброяване на населението и жилищния фонд в Р България през 2021 година“, в която са публикувани нормативната уредба, методологичните документи, информация за ЦКП и друга информация относно преброяването.

Създадени са и следните нови подрубрики на сайта:

- „Районни отоплителни и охладителни системи“ в рубрика „Енергетика“;
- „Статистика на фамилия бизнес“ в рубрика „Бизнес статистика“;
- „Пазарни консултации“ в рубрика „Профил на купувача“.

Обслужване на потребителите

През 2019 г. са удовлетворени исканията за статистическа информация по 4 300 еднократни заявки, получени по имейл или в Приемната на НСИ. Периодично е предоставяна статистическа информация на потребители от страната и чужбина, заявили желание да получават данните от определено изследване веднага след официалното им обявяване.

През 2019 г. бяха попълнени и изпратени 35 въпросника на международни организации.

Съгласно Правилника за предоставяне на анонимизирани индивидуални данни за научни и изследователски цели НСИ продължи да предоставя данни на своите потребители от академичната общност.

Като част от европейската мрежа от потребителски центрове Българският център за подпомагане на потребителите на европейска статистическа информация отговаря на различни запитвания (стандартни и нестандартни) чрез уеббазирания инструмент на Евростат (ASSIST) и електронната поща на НСИ.

През 2019 г. НСИ продължи да предоставя информация на министерства и ведомства само по електронен път.

НСИ във Facebook

Страницата на НСИ във **Facebook** се утвърждава като предпочитан канал за комуникация с потребителите (63% повече харесвания в сравнение с 2018 година). По лесен и разбираем начин е предоставен достъп до статистическата информация, като са използвани иновативни средства за разпространение. По повод световни и международни празници са публикувани над 30 инфографики, както и такива, свързани с най-популярните статистически изследвания.

И през 2019 г. НСИ участва активно във [Facebook страницата на ЕСС](#), като всички инфографики на НСИ са класирани на първите места от потребителите на страницата.

Изследване на удовлетвореността на потребителите

През 2019 г. потребителите на предлаганите от НСИ статистически информационни продукти и услуги продължиха да оценяват качеството на обслужване и начините на разпространение на статистическа информация чрез специално разработен въпросник.

4. РЕСУРСНО ОСИГУРЯВАНЕ

Персонал

Националният статистически институт се състои от Централно управление и шест териториални статистически бюра. Териториалните статистически бюра осъществяват функциите и задачите на НСИ по производството и разпространението на статистическа информация на регионално ниво. Териториалните структури са следните: ТСБ - Северозапад, ТСБ - Север, ТСБ - Североизток, ТСБ - Югоизток, ТСБ - Юг, ТСБ - Югозапад.

Структурните звена в ЦУ на НСИ са разпределени в обща и специализирана администрация съгласно Закона за администрацията.

Общата численост на персонала в структурните звена на НСИ през 2019 г. е 968 щатни бройки, в т.ч. Централно управление на НСИ - 321 щатни бройки, и териториални статистически бюра - 647 щатни бройки. Съгласно Устройствения правилник на НСИ Централното управление е организирано в седем дирекции: „Бизнес статистика“, „Демографска и социална статистика“, „Макроикономическа статистика“, „Многосекторна статистика и услуги за потребителите“, „Информационни системи и инфраструктура“, „Обща администрация“ и структури на пряко подчинение на председателя на НСИ: дирекция „Обща методология, анализ и координация на статистическите изследвания“, сектор „Сигурност на информацията, информационните и комуникационни технологии и ОМП“, Инспекторат, финансов контролър, звено „Вътрешен одит“ и отдел „Международно сътрудничество“. Шест от дирекциите са в специализираната администрация, а една - в общата администрация.

За последните пет години вследствие на оптимизиране на структурата на ТСБ и на ЦУ на НСИ и поради въвеждането на нови организационни подходи в управлението на процесите по събиране, обработка и разпространение на статистическа информация и в управлението на персонала не се наблюдава спад на заетите в системата на НСИ. За периода 2015 - 2019 г. бройките на персонала остават непроменени.

Провеждане на конкурси за незаети длъжности

Политиките за подбор на персонала са насочени към заместването на излизащите в пенсия служители с млади хора с перспективно мислене, току-що завършили висше образование или продължаващи обучението си в български университети.

Заети по възраст и образование в НСИ

Структурата на персонала по възраст и образование в НСИ е представена в табл. 1 и 2, общо за НСИ, в т.ч. ЦУ на НСИ и ТСБ.

1. Структура на реално заетите по възрастови групи в НСИ

(Брой)

Структури	Възрастова категория (години)					общо
	до 29	30 - 45	46 - 55	56 - 65	над 65	
ЦУ	22	111	81	67	4	285
ТСБ	29	200	217	163	0	609
НСИ	51	311	298	230	4	894

2. Структура на реално заетите в НСИ по образование

(Брой)

Структури	Образователни степени						
	доктор	магистър	бакалавър	професионален бакалавър	средно образование	основно образование	общо
ЦУ	7	239	27	3	9	0	285
ТСБ	1	408	79	9	112	0	609
НСИ	8	647	106	12	121	0	894

Данните показват висока степен на образованост на служителите на НСИ, като делът на висшистите е над 97%. Запазва се тенденцията на превес на специалности с икономическа насоченост (около 70% от общия състав). Статистиците, които работят в специализираната администрация, се очертават като най-многобройни - 42% от целия щат. Подобно на другите администрации и в НСИ преобладават служители в по-високите възрастови групи.

Броят на служителите, които към настоящия момент продължават образованието си за придобиване на по-висока образователна степен, е показан в табл. 3.

3. Обучение на служителите от НСИ в български университети

(Брой)

Вид обучение	НСИ	ЦУ	ТСБ
Доктор	2	2	0
Магистър	7	3	4
Бакалавър	5	2	3
Общо	14	7	7

Бюджет

Изпълнението на бюджета на НСИ за 2019 г. се реализира съгласно приетия Закон за държавния бюджет на Република България за 2019 г. и направените текущи корекции (Приложение 1). Към 31.10.2019 г. планираните приходи са изпълнени на 53% спрямо уточнения план, а разходите на 67%, в т.ч. текуща издръжка (заплати, други възнаграждения и плащания на персонала и издръжка) на 82%.

5. ВЪТРЕШЕН ОДИТ И АДМИНИСТРАТИВЕН КОНТРОЛ

В началото на годината след набиране и анализ на изискана и представена информация (финансови отчети, човешки ресурси, структура на НСИ, издадени вътрешно-нормативни документи и влезли в сила нови нормативни актове, информация от попълнени въпросници за самооценка на вътрешния контрол по дирекции и отдели, други) звено „Вътрешен одит“ направи оценка на риска на всички структури в системата на НСИ, вкл. на ТСБ. Изготвен е Стратегически план за дейността на ЗВО за периода януари 2019 - януари 2021 г. и съответно Годишен план за дейността на звеното, както и план за обучение на вътрешните одитори за 2019 година. Плановете бяха представени и утвърдени от председателя на НСИ в определените срокове.

В началото на 2019 г. РЗВО подготви доклад за управление на риска на ЗВО през 2018 г. и Риск регистър за 2019 г. на ЗВО.

В края на юли РЗВО актуализира Стратегията за управление на риска в НСИ за

следващите три години, както и нови риск регистри за 2019 г. по структури/дирекции, самостоятелни звена и ТСБ.

Изготвеният и утвърден годишен доклад за дейността на ЗВО за 2018 г. с приложен към него въпросник с обобщена информация за дейността на звеното са изпратени на министъра на финансите в нормативно определения срок.

Изготвен е и обобщен доклад и въпросник за състоянието на системите за финансово управление и контрол на НСИ за 2018 г., който в нормативно определените срокове е изпратен в МФ.

Съгласно Годишния план за дейността на ЗВО за 2019 г. са изпълнени три одитни ангажимента за даване на увереност:

- за периода от началото на 2017 г. до края на 2018 г. на тема: „Стопанисване и управление на обектите с представителни и социални функции на НСИ - ПБ - Приморско; ПБ - Китен; ПБ - Боровец и УКЦ - Сливек“ (по изискване на МФ). Одитът приключи успешно, с шест препоръки за отстраняване на слабости, избягване на грешки и подобряване на дейностите, записани и утвърдени в план за действие. Съставен е одитен доклад, заверено копие, от който е изпратен на МФ в изискваните срокове;
- за периода от началото на 2018 г. до края на март 2019 г. на тема: „Преглед и оценка на изградения вътрешен контрол и степента на ефективност и законосъобразност при провеждане на статистическите наблюдения (изследвания) и въведен ред на отчитане на бюджетни средства в ТСБ - Север на НСИ“. Резултатите от одита са записани в одитен доклад със 17 препоръки, изпълнението на които ще бъде проследено през следващия отчетен период;
- трети одитен ангажимент на тема „Проследяване на изпълнението на дадените препоръки от предходни одити“. Изпълнението на 8 мерки са описани в доклад на тема: „Преглед и оценка на въведената политика за защита на личните данни и личната неприкосновеност в НСИ, с цел осигуряване на защита на физическите лица във връзка с обработването на лични данни - въвеждане на рамка за защита на личните данни в ЕС във връзка с Регламент 2016/679/25.05.2018 година“.

От края на октомври със заповед на председателя на НСИ се изпълнява одитен ангажимент за даване на увереност, за проверка на изпълнението на препоръки от одитен доклад на тема: „Преглед и оценка за съответствие на осъществявания предварителен контрол за законосъобразност от финансовия контролор и други длъжностни лица в ЦУ на НСИ с действащата нормативна уредба, вътрешните правила и актове“.

ЗВО участва в обучение на тема: „Нередности и измами с европейски средства - контрол и одит“.

През ноември РЗВО участва в Национална конференция на вътрешните одитори в България - палитра от предизвикателства, организирана от Института на вътрешните одитори в България.

През 2019 г. дейността на **Инспектората** е фокусирана към оказване на съдействие на ръководството на НСИ в процеса на управление и контрол на административните структури за по-ефективното изпълнение на задачите. За тази цел основните направления в контролната дейност на инспекторите са насочени към реализирането на следните приоритети:

- осигуряване на независима и обективна оценка на ефективността от работата на дирекциите, отделите и звената от състава на НСИ;

- стриктно спазване на законите, подзаконовите и вътрешноведомствените актове, правилата и процедурите от административните звена на всички нива;
- ефективно прилагане на изискванията на Закона за противодействие на корупцията и отнемане на незаконно придобитото имущество (ЗПКОНПИ) за подобряване на антикорупционната среда в системата на НСИ.

Въпреки ограничения състав Инспекторатът полага усилия за изпълнение на основните мероприятия от Годишния план, при което качеството на контролната дейност е запазено на сравнително високо ниво.

През годината е заделен значителен ресурс за изясняване на обстоятелствата и изготвяне на отговори на постъпилите в ЦУ на НСИ сигнали, препоръки и предложения. Значителна част от работата на инспекторите през отчетния период е насочена към изпълнението на допълнително поставените от председателя на НСИ задачи.

Ежедневно е осъществяван контрол върху изпълнението на заповедите, резолюциите от ръководството, решенията на Председателския съвет, резултатите от сключените договори, изпълнението на задачите от международните командировки и други.

Във връзка с настъпилите през годината промени в българската нормативна база и в организационната структура на НСИ Инспекторатът стартира процес за актуализиране на вътрешнонормативните документи, които регламентират цялостната дейност в Института. В съответствие с изменените условия от Инспектората са изработени и утвърдени нови Вътрешни правила за дейността на Инспектората на НСИ и заповеди във връзка с прилагането на Вътрешните правила за организацията и реда за извършване на проверка на декларациите и за установяване на конфликт на интереси в ЦУ на НСИ.

По отношение на изпълнението на изискванията на Инструкцията за структурата и минималната численост на инспекторатите, начина за осъществяване на дейността им и взаимодействието със специализираните контролни органи през годината е организиран и проведен конкурс за попълване на щата на Инспектората и е назначен един служител на длъжност „държавен инспектор“.

През 2019 г. успоредно с осъществяваната контролна дейност Инспекторатът е и обект на проверка от Главния инспекторат към МС за установяване на изпълнението на дадените през 2018 г. препоръки.

За повишаване на качеството и на ефективността на контролната дейност през периода служители от Инспектората на НСИ участваха в мероприятия за повишаване на квалификацията, а ръководителят на Инспектората - в Годишната среща на инспекторатите, организирана от Главния инспекторат.

За периода от началото на 2019 г. до края на октомври в регистъра на **финансовия контролор** са записани и проверени общо 1 882 досиета с документи и бяха издадени общо 1 882 контролни листа за поемане на задължение и за извършване на разход.

Произнасянето на финансовия контролор относно предложенията за поемане на задължение или извършване на разход се извършва в определените от председателя на НСИ срокове, описани във Вътрешните правила за осъществяване на предварителен контрол за законосъобразност в НСИ.

С цел оптимизиране на контрола и даване на точно и ефикасно становище в попълваните контролни листове за финансовия контролор често възниква необходимост от искане за допълнително представяне на документи или информация, а така също и от посещение на място.

През 2019 г. финансовият контролор участва в изготвянето на обобщения въпросник и доклада за състоянието на СФУК в НСИ през 2018 г., а също така и в работната група по актуализиране на вътрешните нормативни документи, определящи цялостната дейност на НСИ.

В изпълнение на годишния учебен план през септември финансовият контролор участва в специализиран семинар „Нови моменти, свързани с вътрешния контрол в публичния сектор, изменения и допълнения в закона за финансовото управление и контрол в публичния сектор, актуални въпроси от финансово-счетоводната дейност на бюджетните организации“, организиран от Бизнес Едюкейшън Клуб.

Анализът на резултатите от извършения предварителен контрол налага следните изводи:

- Не са установени противозаконни действия и прояви, а също така и наличие на груби и съществени нарушения, свързани с предоставянето и окомплектоването им с необходимите документи;
- Всички постъпили досиета са обработени своевременно и не е възпрепятствана работата на НСИ. За оптимизиране на предварителния контрол в много случаи е издаван един контролен лист за еднотипни по вид задължения и разходи, въпреки че са проверени всички предоставени документи за тези групи разходи и задължения. С цел да не се забавя процесът, многократно се е налагало финансовият контролор да проверява досиета и в извънработно време;
- По-сериозни забележки относно поемането на задължение и/или извършването на разход са изразени само по отношение на няколко единични случая, което е добра характеристика за зрелостта в процесите на самоконтрол и отговорно поведение на служителите в структурните звена в ЦУ на НСИ.

Приложение 1. Справка за бюджета на НСИ за 2019 година

Показатели (в левове)	Закон за бюджета 2019 г.	Уточнен план за годината към 31.10.2019 г.	Отчет към 31.10.2019 г.	Изпълнение на план/отчет (%) към 31.10.2019 г.
1	2	3	4	5
I. ПРИХОДИ - ВСИЧКО	950000	950000	501006	53
Собствени приходи	950000	950000	501006	53
Неданъчни приходи	950000	950000	501006	53
Приходи и доходи от собственост	950000	950000	615161	65
- Нетни приходи от продажби на услуги, стоки и продукция	850000	850000	593951	70
- Приходи от наеми на имущество	100000	100000	51210	51
Държавни такси				
Глоби, санкции и наказателни лихви				
Други приходи			2481	
Постъпления от продажба на нефинансови активи				
Внесен ДДС			-116636	
II. РАЗХОДИ - ВСИЧКО	23801000	25333698	16944581	67
Общо разходи	23801000	25333698	16944581	67
Текущи разходи	19977000	20309698	16767229	82
Персонал	16461500	16585660	13882522	84
Заплати и възнаграждения за персонала, нает по трудови и служебни правоотношения	11481500	11436500	9 673728	83
Заплати и възнаграждения на персонала, нает по трудови правоотношения	1318500	1518500	1196893	79
Заплати и възнаграждения на персонала, нает по служебни правоотношения	10163000	9918000	8476835	85
Други възнаграждения и плащания за персонала	1380000	1530272	1111429	73
Задължителни осигурителни вноски от работодатели	3600000	3618888	3097365	85
Осигурителни вноски от работодатели за държавното обществено осигуряване (ДОО)	2000000	2010536	1933012	96
Здравноосигурителни вноски от работодатели	954000	959317	768514	80
Вноски за допълнително задължително осигуряване от работодатели	646000	649035	395839	60
Издържка	3336000	3544538	2766105	78
Платени данъци, такси и административни санкции	131930	131930	103920	79
Разходи за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности	47570	47570	10825	23
Капиталови разходи	3824000	5024000	177352	3
Основен ремонт на дълготрайни материални активи	200000	200000	58304	29

Приложение 1. Справка за бюджета на НСИ за 2019 година

(Продължение и край)					
Придобиване на дълготрайни материални активи	240000	240000	38007		15
Придобиване на нематериални дълготрайни активи	3384000	4584000	81041		2
НАТУРАЛНИ ПОКАЗАТЕЛИ					
Щатни бройки - общо	968	968	910		
Средногодишни щатни бройки - общо	968	968	910		
Щатни бройки	968	968	910		
III. ТРАНСФЕРИ	22851000	24383698	16073438		66
III. А. ТРАНСФЕРИ (СУБСИДИИ, ВНОСКИ) МЕЖДУ ЦЕНТРАЛНИЯ/ РЕПУБЛИКАНСКИЯ БЮДЖЕТ И ДРУГИ БЮДЖЕТИ	23451000	24817000	11650081		47
Получени трансфери (субсидии/вноски) от ЦБ (нето) - Получени трансфери (субсидии) от ЦБ (+)	23451000	24817000	11650081		47
III. Б. ТРАНСФЕРИ МЕЖДУ БЮДЖЕТНИ СМЕТКИ И ИЗВЪНБЮДЖЕТНИ ФОНДОВЕ/ СМЕТКИ		166698	181618		109
- Получени трансфери (+) - Предоставени трансфери (-) - Трансфери от Министерството на труда и социалната политика по програми за осигуряване на заетост (+/-)		166698	181618		109
III. В. ТРАНСФЕРИ МЕЖДУ БЮДЖЕТИ И СМЕТКИ ЗА СРЕДСТВАТА ОТ ЕС	-600000	-600000	-360787		60
IV. БЮДЖЕТНО САЛДО (+/-) (I - II + III)	0	0	370137		
V. ФИНАНСИРАНЕ	0	0	370137		

Приложение 2. Организационна схема на НСИ

Организационна схема

Организационна схема към 03.05.2019 г.

